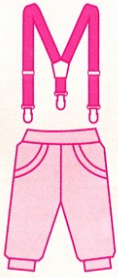
César Aira

NASIL RAHİBE OLDUM

Çeviri: Emrah İmre

can
roman

CÉSAR AIRA

NASIL RAHİBE OLDUM

Cómo me hice monja, César Aira
© 1998, César Aira
© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Bu eserin ilk baskısı İspanyolca dilinde Ediciones Era tarafından yapılmıştır. Bu eserin Türkçe yayın hakları Literarische Agentur Michael Gaeb ve Anatolialit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Kasım 2015, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Ekrem Cantürk

Düzelti: Aylin Samancı
Mizanpaj: M. Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2769-6

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 31730

CÉSAR AIRA

NASIL RAHİBE OLDUM

İspanyolca aslından çeviren

Emrah İmre

can

César Aira'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Flores Geceleri, 2012
Seyyah Ressamın Yaşamından Bir Kesit, 2014

CÉSAR AIRA, 1949'da Arjantin'de doğdu. 1967'de Buenos Aires'in, halen yaşadığı ve kimi eserlerine mekân seçtiği Flores semtine taşındı. Denemeler, makaleler ve tiyatro oyunları kaleme aldı. Franz Kafka, Jane Austen, William Shakespeare, Jan Potocki ve Antoine de Saint-Exupéry'den eserler çevirdi. 1996'da Guggenheim bursu kazandı. Buenos Aires ve Rosario üniversitelerinde Rimbaud, Copi, Pizarnik, Mallarmé ve yapılandırmacılık konulu dersler verdi. 1990'lardan beri onlarca kısa romana imza attı ve eserleri birçok dile çevrildi.

EMRAH İMRE, 1980'de İstanbul'da doğdu. Auckland Üniversitesi'nde Dilbilim ve Karşılaştırmalı Edebiyat öğrenimi gördü. İngilizce, Portekizce, İspanyolca ve Fransızcadan çeviriler yaptı. José Saramago, Gabriel García Márquez, Gilbert Adair, Amit Chaudhuri, Nicholas Christopher, Luisa Valenzuela ve César Aira gibi yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi. Emrah İmre, İsviçre ve Yeni Zelanda'dan sonra yaşamını Brezilya'da sürdürmektedir.

1

Hikâyem, yani "nasıl rahibe olduğumun" hikâyesi, yaşamımın erken bir döneminde başladı; altı yaşımı daha yeni bitirmiştim. Bu başlangıç hafızama öyle bir kazındı ki hâlâ en ince ayrıntısına kadar gözümde canlandırabiliyorum. Öncesine dair hiçbir şey hatırlamıyorum; sonrasındaysa her şey canlı, uyku anlarını dahi kapsayan kesintisiz tek bir hatıraya dönüşüyor, en sonunda da rahibe giysisini sırtıma geçiriyorum.

Rosario'ya taşınmıştık. Yaşamımın ilk altı senesini babam ve annemle birlikte, Buenos Aires'in kırsalındaki Coronel Pringles adlı, hiç hatırlamadığım ve bir daha da dönmediğim bir köyde geçirmiştim. Büyükşehir bizi müthiş etkilemişti (köyden geldiğimiz için o zamanlar Rosario gözümüze büyük görünürdü). Taşındıktan birkaç gün geçmeden babam, önceden verdiği sözü yerine getirerek beni dondurma yemeye götürdü. İlk kez dondurma yiyecektim; çünkü Pringles'te dondurma yoktu. Gençliğinde başka şehirleri gezmiş olan babam bu nefis tatlıya dair nice övgüler düzmüş, dondurmanın tam bir lezzet şöleni olduğunu hatırlasa da aldığı keyfi sözcüklere hakkıyla dökememişti. Tatmayanın aklına hayaline sığmayacak bir şey olarak tarif ettiği dondurma benim çocuk aklıma kök saldığında dallana budaklana efsane boyutuna ulaşmıştı.

Yürüyerek bir önceki gün gördüğümüz bir dondurmacıya gittik. İçeri girdik. Babam kendine elli sentlik fıstıklı, kaymaklı-vanilyalı, viskili-kumkuvatlı bir dondurma, bana da on sentlik bir çilekli sipariş etti. Kremanın pembe rengi karşısında büyülendim. Zaten büyülenmeye dünden hazırdım. Babama bayılırdım. Her yaptığına hayran kalırdım. Sokaktaki bir banka oturduk; Rosario'nun o zamanki merkezinde yaban muzu ağaçlarının altına. Babamın dondurmasını nasıl yediğini izledim, külahının en tepesindeki yeşil kremayı birkaç saniyede silip süpürdü. Ben de küçük kaşığımı büyük bir dikkatle dondurmayla doldurup ağzıma götürdüm.

Tatlının ilk zerrecikleri dilimde erir erimez midem kalktı. Daha önce hiç böyle iğrenç bir şey tatmamıştım. O zamanlar yemek konusunda şimdikinden de seçiciydim; bir şeyi yemek istemediğimde hiç kendimi tutmaz, tiksintimi belli ederdim ama bu seferki şimdiye kadar tattığım hiçbir şeye benzemiyordu; en abartılı tepkileri, hatta o güne dek asla vermediğim tepkileri hak eden bir tattı bu. Bir an için hislerimi belli etmemeye çalıştım. Halbuki babam beni sevindireceğine nasıl da emindi; normalde mesafeli, sert, şefkat göstermekten kaçınan bir adam olan babamın eline geçen bu şansı çarçur etmek, gözümde günah işlemekle eşdeğerdi. Aklımdan, sırf onu memnun etmek için dondurmayı tek lokmada mideye indirmek geçti. Çocuklara özel, yüksük tabir edilen küçücük külahlardandı ama o an gözüme dev gibi görünüyordu.

Cesaretim yetmemiş olacak ki böyle bir kahramanlığı gerçekleştiremedim. Ağzıma attığım ilk kaşık dondurmayla yüzüme öyle belirgin bir tiksinti ifadesi yerleşmişti ki babamın gözünden kaçması mümkün değildi. Abartılı denebilecek bir ifadeydi bu, vücudumun fizyolojik dışavurumuna hem hayal kırıklığı ve korku gibi psi-

kolojik tepkiler hem de babama böyle keyifli bir anda dahi ayak uyduramamış olmamın hüsranı eşlik ediyordu. Yüzümdeki tiksintiyi gizlemeye çalışmak aptallık olurdu; bunu bugün bile beceremem; çünkü aynı ifade yüzümden hâlâ silinmemiştir.

"Neyin var?"

Babamın ses tonu başımıza geleceklerin habercisi gibiydi.

Normal şartlarda çoktan hıçkırıklara boğulmuş ve ona cevap verememiş olmam gerekirdi. Aşırı hassas nice çocuk gibi ben de sürekli ağlamanın kıyısında dolaşırdım. Ama dondurmanın gırtlağıma kadar inen ve ânında bir kırbaç darbesi gibi geri gelen berbat tadının etkisiyle elektrik çarpmışa dönmüştüm.

"Hıng."

"Ne?"

"Çok... kötü."

"Nasıl?"

"Kötü!" diye haykırdım, çaresizce.

"Dondurmayı sevmedin mi?"

Dondurmacıya gelirken babamın hoş bir beklentiyle dolu sözlerinin yanında, "Dondurmayı sevecek misin bakalım," dediğini hatırladım. Elbette seveceğime emin olduğundan söylemişti bunu. Hangi çocuk dondurma sevmezdi ki? Dahası kimi yetişkinlerin çocukluk hatıraları dondurma uğruna yalvardıkları anlardan ibaretti. Babamın kaderine inanmakta güçlük çektiği, sesindeki tınıdan belliydi: "İnanamıyorum, bu konuda bile beni hayal kırıklığına uğrattın," diyordu adeta.

Gözlerinde beliren öfkeyi ve küçümsemeyi gördüm ama kendini tuttu. Bana bir şans daha vermeye karar verdi.

"Yesene. Çok lezzetli," dedi ve kanıt olarak kaşığını dondurmayla doldurarak ağzına götürdü.

Bense artık geri adım atamazdım. Ok yaydan çıkmıştı bir kere. Aslında geri adım atmak da istemiyordum. Tek çıkar yolun babama elimde tuttuğum şeyin iğrençliğini göstermekten geçtiğini fark etmiştim. Dehşet içinde dondurmanın pembesine baktım. Komedi gerçeğe yaklaşmıştı. Daha da fenası; komedi gerçeğe dönüşmüştü gözlerimin önünde, beni kullananarak... Bayılacak gibi oldum ama artık geri dönemezdim.

"Tadı kötü! Leş gibi!" dedim. Yaygara çıkarmaya kararlıydım. "İğrenç!"

Babam bir şey demedi. Gözlerini karşısındaki boşluğa dikmiş, hızla dondurmasını yiyordu. Odaklanmam gereken yeri yine yanlış seçmiştim. Telaşla başka bir yol denedim.

"Acı," dedim.

"Hayır, tatlı," diye karşılık verdi, tehditkâr bir tatlılıkla.

"Acı!" diye bağırdım.

"Tatlı."

"Acı!"

Babamın gezintimizin keyifli hale gelebileceğine, bir şeyler paylaşabileceğimize, arkadaşlık edebileceğimize dair bütün beklentileri boşa çıkmıştı. Bütün bunlar geride kalmıştı, böyle şeyler düşünerek nasıl da saflık ettiğini düşünüyor olmalıydı. Yine de, sırf kendi yarasını biraz daha deşmek için, beni hatalı olduğuma ikna etmeye girişti. Ya da kendini benim bir hata olduğuma ikna etmeye.

"Tatlı mı tatlı bir dondurma bu, çilekli ve çok lezzetli."

Bense başımı hayır anlamında salladım.

"Değil mi? Neli peki?"

"İğrenç!"

Hiç istifini bozmadan, "Bence çok lezzetli," dedi ve dondurmasından bir kaşık daha aldı. Sakinliği beni her

şeyden çok korkutuyordu. Onunla dolaylı yoldan barışmaya çalıştım, hep böyle yapardım:

"Böyle berbat bir şeyi nasıl sevebilirsin bilmiyorum," dedim, sesime hayranlık tınısı katmaya çalışarak.

"Herkes dondurma sever," dedi öfkeden benzi atarak. Sabır maskesi düşmüştü, nasıl olup da hâlâ ağlamadığımı bilmiyordum. "Sen hariç herkes, sen arsız oğlanın tekisin!"

"Hayır, baba! Yemin ederim!.."

"Ye şu dondurmayı," diye kestirip attı, buz gibi. "Ye diye aldım, arsız!"

"Ama yiyemiyorum..."

"Yiyeceksin. Tadına bak. Doğru düzgün tadına bakmadın bile."

Dürüstlüğüm sorgulanınca gözlerimi kocaman açarak (keyif için yalan söyleyen bir canavar değildim ki ben) bağırdım:

"*Yemin ederim* tadı iğrenç!"

"Ne iğrenci yahu! Tadına baksana."

"Baktım! Yiyemiyorum!"

Derken aklına bir fikir geldi ve tavrını biraz yumuşattı:

"Bence n'oldu, biliyor musun? Soğuk olduğu için sana öyle geldi. Sevmediğin tadı değil, soğuk oluşu. Ama birazdan alışacak ve ne kadar lezzetli olduğunu göreceksin."

Denize düşen yılana sarılırmış. Bu ihtimal doğru olabilirdi, bin yıl düşünsem aklıma gelmezdi. Ancak bir yandan da bunun hiçbir işe yaramayacağını biliyordum. Normalde soğuk içecekler içmezdim (buzdolabımız yoktu) ama o birkaç seferden hatırladığım kadarıyla böyle bir şey söz konusu değildi. Yine de bu seçeneğe dört elle sarıldım. Küçük kaşığımın ucuyla dondurmadan ihtiyatlı bir lokmacık aldım ve kurmalı bir bebek gibi ağzıma götürdüm.

Aldığım tat öncekinden bin kez daha tiksindiriciydi. Tükürmeyi bilsem tükürürdüm. Uzağa tükürmeyi hayatım boyunca öğrenemedim; dudaklarımın kenarından aktı.

Babam gözucuyla bütün bu yaptıklarımı, dondurmasını kaşıklamayı bırakmadan izliyor, farklı renklerdeki üç tabaka süratle gözden kayboluyordu. Kaşığıyla, dondurmayı külahının kenarıyla aynı seviyeye gelene dek bastırdı. Ardından da külahı ısırarak yemeye başladı. Bense külahların yenebildiğini bilmediğimden bunu vahşice bir şey olarak algıladım ve soğukkanlılığımı kaybettim. Titremeye başladım. Hıçkırıkların boğazıma dizildiğini hissettim. Babam ağzı dolu halde konuştu:

"*Düzgün* bak tadına, salak! Kaşığını doldur ki tadını alabilesin."

"A... ama..."

Kendi dondurmasını bitirdi. Kaşığını yere attı. Onu da yememesi bir mucize, diye düşündüm. Elleri serbest kalıp bana dönünce birazdan dünyamın başıma yıkılacağını anladım.

"Ye hadi! Eriyor, görmüyor musun?"

Sahiden de dondurmanın üst kısmı sıvılaşıp pembe derecikler halinde külahımın kenarından akmakta, damlaları elime koluma ve şortumun altından çıkan sıska bacaklarıma düşmekteydi. Kasılıp kalmıştım. Istırabım katlanarak artıyordu. Dondurma, gözüme dünyada icat edilmiş en gaddar işkence aleti gibi görünmeye başlamıştı. Babam öteki elimdeki kaşığı çekip aldı ve çilekli dondurmaya daldırdı. İyice doldurup ağzıma yaklaştırdı. Kendimi savunabilmek için tek yapabileceğim şey ağzımı kapayıp bir daha da açmamaktı. Ama direnemedim. Ağzımı kocaman açtım ve kaşık içeri girdi. Dilime kondu.

"Kapa."

Söyleneni yaptım. Gözlerim yaşlarla kaplanmıştı. Dilimi damağıma değdirip kremanın eriyişini hissedince

bir hıçkırık bütün bedenimi sarstı. Yutkunamadım. Tiksinti her yanımı istila ediyor, beynimi yıldırım çarpmış gibi kamaştırıyordu. Dolu bir kaşık daha yoldaydı. Ağzımı açtım. İyiden iyiye ağlıyordum artık. Babam kaşığı öteki elime yerleştirdi.

"Kendin devam et."

Yutkundum, öksürdüm ve bağıra çağıra ağlamaya başladım.

"Şımarıklık ediyorsun ama. Numara yapıyorsun."

"Hayır, baba!" diye kekeledim ama ne dediğim anlaşılmıyordu. Ağzımdan, "Ha ba ha ba ha ba" diye sesler çıkıyordu.

Babam, "Sevmedin mi? Ha? Sevmedin mi? Böyle arsızlık mı edeceksin?" derken ben ağlamaktaydım. "Cevap ver. Sevmediysen dert değil. Sıçtığımın çöpüne atarız olur biter."

Böyle yapmak olayı çözecekmiş gibi söylüyordu bunu. Daha da fenası, kendi dondurmasını aceleyle yediğinden babamın dili uyuşmuştu ve hayatımda hiç duymadığım bir biçimde konuşuyor, insafsızlığı sesine yansıdıkça gözüme daha da yabani ve anlaşılmaz, çok daha korkunç görünüyordu. Dilinin öfkeden sertleştiğini düşündüm.

"Neden sevmiyorsun, söyle. Herkes seviyor, sen sevmiyorsun. Sebebini söyle."

İnanılması güç olsa da konuşmayı başardım; ama söyleyeceğim fazla bir şey yoktu.

"Çünkü tadı kötü."

"Hayır, kötü değil. Ben seviyorum."

"Ben sevmiyorum," dedim yalvarırcasına.

Kolumu tutup kaşığı tutan elimi dondurmaya doğru ittirdi.

"Ye bitir de gidelim. Kabahat seni getirende."

"Ama sevmiyorum! Lütfen, lütfen..."

"Peki. Bir daha almam. Ama hiç olmazsa bunu bitir."

Kaşığımı kurmalı bir bebek gibi dondurmaya daldırdım. Bu eziyetin kolay kolay bitmeyeceğini düşünmek dahi bütün direncimi tüketiyordu. İradem iyice zayıflamıştı. Artık açıkça ağlıyor, hıçkırıklarımı bastırmaya uğraşmıyordum. Neyse ki etrafta başka kimseler yoktu. Babam en azından bu utancı yaşamaktan kurtulmuştu. Suskunlaşmıştı, hareketsizdi. Üstüme diktiği bakışlarında derin bir tiksinti vardı, diplerden gelen bir tiksintiydi bu, benim çilekli dondurmama karşı hissettiğimin aynısıydı. Ona bir şey söylemek istiyordum ama ne diyeceğimi bilemiyordum. Dondurmayı sevmediğimi mi söyleyecektim? Bunu zaten söylemiştim. Dondurmanın tadı rezalet mi diyecektim? Onu da demiştim ama demesem de olurdu; çünkü dedikten sonra bile bir şey fark etmemiş, düşüncem ona aktarılamadan bende kalmıştı; aktarılması imkânsızdı. Çünkü babam dondurma seviyor, hatta bayılıyordu. Her şey imkânsızdı ve daima öyle kalacaktı. Hıçkıra hıçkıra iki büklüm oldum, içim sancıdı. Herhangi bir teselli beklediğim yoktu. İçinde bulunduğumuz durumda iki taraf da kendini ifade edemiyordu. Babam da beni ne kadar küçümsediğini, benden ne kadar nefret ettiğini söyleyemiyordu. Bu kez haddimi fazlasıyla aşmıştım. Söyleyeceklerinin bana ulaşması mümkün değildi.

2

Tartışmamızın, önceki bölümü bitirirken belirttiğim gibi, sonuna gelmiştik, buna tartışma denirse tabii. Hıçkırıklarımın kesik gürültüsünü dahi yutan derin bir sessizliğe gömülmüştük. Babam bir heykele, taştan bir kütleye dönüşmüştü. Ben de ürkek, titrek, salya sümük bir elimde dondurma külahım, ötekindeyse kaşığım, ıstıraptan yüzüm kızarıp bozarmış halimle en az onun kadar hareketsizdim. Hatta daha bile hareketsizdim; çünkü evrenin boyutları karşısında çocukluğum, küçüklüğüm, savunmasızlığım bana acı veriyordu. Babam daha fazla ısrar etmedi. Olayı tamamen çözmek için aklıma gelen son çözüm dondurmayı tadına alışa alışa bitirip durumu kurtarmaktı. Ama bu imkânsızdı. Kimse çıkıp söylemese de öyle olduğunu biliyordum. Düşünmeme bile gerek kalmadan biliyordum. Âcizliğimin tepesine çıkmış, imkânsızlığın dizginlerini sımsıkı kavramıştım. Hıçkırıklarım yaban muzu ağaçlarının gölgelediği boş sokakta, ocak ayının tipik boğucu sıcağında yankılanmaktaydı. Güneş sessizliğin ortasında ışığıyla desenler çizmekteydi. Gözümden yaşlar boşanmakta, dondurmam umursamaksızın erimekte, pembe sıvı incecik akarak dirseğime ulaşıp oradan da bacağıma damlamaktaydı.

Ama hiçbir durum sonsuza dek sürmez. Daima başka bir şeye dönüşür. O anda gerçekleşen şey de irademden ve arzumdan bağımsız olarak bedenimin derinliklerinden yükseldi. Bir öğürtü bütün sinir sistemimi sarstı. Acayip bir durumdu, karikatürlerdeki gibiydi. Sanki içimde bir şeyler, bedenimde müthiş miktarda enerji biriktiğini ve bu enerjinin her an boşalmaya hazır olduğunu göstermek istemişti. Aniden bir kez daha öğürdüm, bu seferki daha da abartılıydı. Korkumu meydana getiren katmanlara bir yenisi; kontrol edilemeyen bir fiziksel mekanizmanın esiri olma korkusu ekleniyordu. Babam bana baktı, sanki çok uzaklardan gelen bir bakıştı bu.

"Soytarılık ettiğin yeter."

Bir daha öğürdüm. Ve bir daha. Ve bir kez daha. Silsile halindeydi. Kuru öğürtülerdi, kusamıyordum. Sanki bir arabadaydım ve uçurumun kenarında delice frenlere asılıyordum ama uçurum gitgide derinleşiyor gibiydi ve tekrar tekrar frene basmam gerekiyordu.

Babamın yüzünde ilgili bir ifade belirdi. Bu solgun ve yuvarlak yüzü iyi tanırdım; erken dökülmeye başlayan saçları, benimkine değil kız kardeşiminkine benzeyen gaga burnu ve düzgünce kesilmiş bıyığıyla gizlediği, burnuyla ağzı arasındaki aşırı geniş aralık... Yapacakları önceden kestirilebilir bir adamdı. En azından benim açımdan öyleydi. Herhalde o da benim yapacaklarımı kestirebiliyordu. Ama öğürmelerim karşısında şaşkına dönmüştü. Bana sanki bir nesneye dönüşmüşüm, kendi denetiminden, hatta kaderinden çıkmışım gibi bakıyordu. Bense kendi kaderimin esiriydim. Öğürdüm. Öğürdüm. Öğürdüm.

Derken nihayet yatıştım, badireyi kusmadan atlattım. Ağlamam geçmişti. Hazin bir felç beni sımsıkı kavramış, olduğum yere çakmıştı. Ama bir artçı öğürtü beni tekrar sarstı. Ciğerimden kopmuş bir hıçkırık gibiydi.

"Olacak iş değil ya, hay ben seni dünyaya getiren..."

Babam biraz tereddüt etmeye başlamıştı. Beni nasıl eve götüreceğini düşünüyor olmalıydı. Zavallı babacığım, beni bir daha asla eve götüremeyeceğinden habersizdi. Gerçi o anda biri bunu kendisine söylese içi ferahlardı herhalde.

Art arda gelen sarsıntılar boyunca küçük külahımı elimden bırakmadığım için üstüm başım dondurma içinde kalmıştı. Dolayısıyla babamın ilk yaptığı şey külahı elimden almak oldu; diğer elimdeki kaşığı da aynı şekilde aldı. Ben küçücük, miniminnacık bir kızdım, altı yaşımı yeni kutlamış olsam da yaşıtlarımdan ufaktım. Babamsa iri bir adamdı ama şişman değildi. Uzun ve ince parmaklarıyla (ben de ona çekmişim) beni elimdeki yüklerden kurtarıvermişti. Onları atacak yer aradı. Ama samimi bir arama değildi bu; çünkü gözlerini benden ayırmamıştı. Derken şaşırtıcı bir şey yaptı.

Kaşığı külaha daldırıp dondurmadan geriye kalan kıvamlı pembe sıvıyla doldurdu ve ağzına götürdü. Parasını verdiği dondurmayı yazık olmasın diye yediğini söyleyerek babamın anısına saygısızlık edecek değilim. Öyle olmadığına eminim. Bazen pintilik ederdi ama bu kez durum farklıydı. Davranışı, kaba bir köylü oluşuyla tutarlıydı. İçine düştüğü trajediyi daha da karmaşık hale getirmeyi kesinlikle istemediğine eminim. Bence bir kereliğine, bir kaşıkçık da olsa, çilekli dondurmanın lezzetini tatmak istemiştir. Haklılığını nihai, gizli ve ulvi bir biçimde kanıtlamak için.

Ama tam tersi oldu. Tiksintiyle yüzünü buruşturdu ve var gücüyle tükürdü. Dondurma sahiden de bozuktu! İyice feleğim şaşmıştı (öğürtüler yüzünden halihazırda şaşkındım zaten) ve babamı çift, hatta üç tane görüyordum. Kendilerine ancak iş işten geçtikten *sonra* hak ve-

rilen aptalların kapıldığına benzer bir zafer sarhoşluğuna kapılabilirdim. Ne de olsa, zaferin böylesine alışıktım. Ama sarhoşluğa kapılmadım. Olanları tamamen kavrayamadığımı söylersem daha doğru olur. Başıma felaketler gelmesini öylesine benimsemiştim ki başka bir açıklama arıyordum; daha incelikli, önceden olanları *göz ardı etmeyecek* bir çözümleme; ruhen sağlıklı, aklı başında kim olsa tersini yapardı.

Babam külahı burnuna götürdü ve derin bir nefes çekerek kokladı. Yüzündeki tiksinti daha da arttı. Belli belirsiz kıpırdandı, belli ki eyleme geçecekti. Babam bir eylem adamı değildi; bu açıdan normal bir insandı. Ama bazen eylem, insanı köşeye sıkıştırır. Bana bakmadı. O öğleden sonra bir daha da bakmayacaktı. Oysa halim öyle perişandı ki... Babam bir kez olsun gözlerini bana çevirmedi. Baksaydı gözlerinde bir cevap bulabilirdim ama aramız açıklanamayacak denli açılmıştı. Ayağa kalktı ve dondurmacıya girdi, beni sokaktaki bankta tek başıma, gözümde yaşlarla, üstüm başım batmış halde bıraktı. Ama kalkıp peşinden gittim.

"Dondurmacı..."

Dondurmacı bakışlarını önündeki çizgi romandan ayırdı. Bir sorun olduğunu tahmin ettiği için ciddi bir tavır takınsa da sorunun ne olabileceğini kestiremiyordu.

"Bana dondurma diye sattığın bu boku̇n tadı bozuk."

"Hayır."

"Ne demek hayır ulan!"

"Hayır efendim, sattığım dondurmaların hepsi tazedir."

"Olabilir ama bu bozuk."

"Hangisi? Çilekli mi? Daha bu sabah geldi."

"Sıçmışım ne zaman geldiğine! Bozuk işte!"

"Bundan tazesi mümkün değil," diye üsteledi dondurmacı. Elini tezgâh boyunca dizili kovaların alümin-

yum kapaklarının üstünde gezdirip birini kaldırdı. "İşte burada, taptaze. Açtıktan sonra bir tek size verdim."

"Ben anlamam!"

"Oğlunuz sevmediyse benim ne suçum var?"

Babam öfkeden kızarmıştı. Elindeki külahı adama uzattı.

"Tadına bak!"

"Tadına madına bakmam!"

"Hayır... Bakacaksın ve kendin söyleyeceksin..."

"Sesinizi yükseltmeyin!"

Makul bir teklif olmasına rağmen ikisi de seslerini yükseltmişlerdi.

"Seni şikâyet edeceğim!"

"Hiç güleceğim yoktu."

"Göreceksin!"

"Asıl siz göreceksiniz!"

Olay tırmandıkça taban tabana zıt istekleri çekişiyordu. Bu durum sorunun kendi kendine çözülmesini imkânsızlaştırıyordu. Babam, çilekli dondurmanın tadına en baştan baksa olayların bu noktaya gelmeyeceğini biliyor olmalıydı. Ama öyle yapmamış ve madalyonun bir tarafında kalıp öbür yüzünü göremez hale gelince de karşısındakini çirkef ilan etmişti. Tahminimce dondurmayı adama zorla yedirmeye hazırdı. Adamsa haklı çıkmasının garanti olduğu bir seçeneği kafasında tartıyordu. Dondurmayı yiyebilir, tuhaf, hafif ekşi ya da kimyasal bir tat alabilir ya da almayabilir, ardından da damak zevkinin dile getirilmesinin ve kalıba sokulmasının imkânsızlığı hakkında bitmek bilmez bir gevezeliğe başlayabilirdi. Tam o sırada içeri iki delikanlı girdi. Dondurmacı onlara döndü, yüzü aydınlanmıştı.

"İki tane bir pesoluk."

Bir pesoluk dondurmalar kocamandı, dört çeşit konurdu. O devirde iki peso az para değildi. Sahne kökün-

den değişti. Bereketin, normalliğin ışığı dondurmacı dükkânını aydınlattı, delikanlılar beraberlerinde koca bir dünya getirmişlerdi sanki. On sentlik dondurmasının tadı nahoş diye ortalığı ayağa kaldıran patavatsız çok gerilerde kalmıştı artık. Açılan bu fırsat kapısı, kuralların yeni baştan belirlenebileceği anlamına geliyordu. Özellikle de eksikliği hissedilen mantık kurallarının. Bütün ilişkilerin, babamla benim ilişkimin dahi (hatta özellikle de onun) kendi kuralları vardı. Öte yandan hayat denen oyunun da kendi kuralları vardı. Dondurmacı bunu çabucak fark etti ve fark ettiği son şey de bu oldu. Yüzündeki aydınlanma değişmeden şöyle dedi:

"Bakalım çileklinin nesi varmış."

Babamdan ziyade yeni gelen delikanlılara dönerek söylemişti bunu. Asıl amacı mekâna kendisinin hükmettiğini vurgulamaktı. Babamsa erimiş dondurmayla dolu zavallı külahı elinde, aynı yerde dikilmekteydi. Dondurmacı elbette babamın elindeki pisliği ağzına sürmeyecekti; kovadan alacağı kendi taze ve el değmemiş güzelim dondurmasının tadına bakacaktı. Babam dehşete düştü. Yenileceğini düşünmüş olmalıydı.

"Hayır, bunun tadına bak..." dedi. Ama sesi pek ikna edici çıkmadı. Haklı çıkacağı kesin değildi. Bir yandan da kesindi. Neticede kozu elindeydi. Kovadaki dondurma sağlam çıksa bile külahtakinin bozuk olduğu kesindi.

Dondurmacı kovanın kapağını kaldırdı, temiz bir kaşık alıp dondurmanın yüzeyine sürdü ve bir uzman edasıyla ağzına götürdü. Yüzünde beliren tiksinti ifadesini bastırmaya dahi tenezzül etmedi. Bir köşeye tükürdü.

"Haklısınız. Bozukmuş. Tadına bakmamıştım."

Alelade bir şeyden bahseder gibi söylemişti bunu. Sanki dünyanın en olağan şeyiydi. Özür dilemek aklından bile geçmiyordu. Olacak iş değildi. Bu kadarı babam için fazlaydı. Nefreti, yok etme güdüsü duvarda patlayan bir balyoz gibi şiddetle onu etkisi altına aldı.

"Söyleyeceklerin bu kadar mı yani? Kendin tattın..."

"Kızmayın yahu! Benim ne suçum var!"

Bu noktada her şeyin yoluna girebilmesi için ikisinin tek yapabileceği şiddete başvurmaktı. Ve bundan kaçınmadılar. Babam tezgâha abanıp adamı tokatlamaya başladı. Dondurmacı kenardaki yazarkasanın arkasında siper aldı. İki delikanlı koşarak mekândan çıktılar ve yanımdan geçip (ben kuytuda saklandığım yerden büyülenmiş halde olanları izliyor, çatışan, birbirine zıt mantıkları kendimce bağdaştırmaya çalışıyordum) dışarıdan olan biteni seyretmeye koyuldular. Babam bir sıçrayışta tezgâhın arkasına geçmiş, rakibinin kafasına yumruk yağdırmaktaydı. Dondurmacı şişman ve hantal olduğundan darbelere karşılık vermeyi beceremiyor, elinden sadece büzülüp korunmak geliyordu. Babam içine cin girmiş gibi böğürüyordu. Kendini kaybetmişti. Tesadüfen kulağında patlayan bir çapraz yumruk dondurmacıyı doksan derece yana döndürdü. Sırtını babama verince babam da ensesine yapışıp bütün gücüyle üstüne yüklendi (uzaktan bakınca tecavüz ettiği sanılabilirdi) ve kafasını kapağı açık kalan çilekli dondurma kovasına soktu.

"Yiyeceksin bunu! Yiyeceksin bunu!"

"Hayıır! Çekin şunu... ıhh... üstümden!.."

"Yiyeceksin!.."

"Ihhh..."

"Yiyeceksin bunu!"

Babam muazzam bir kuvvetle adamın suratını dondurmaya daldırdı ve bastırdıkça bastırdı. Kurbanın çırpınmaları kasılmalara dönüştü, kasılmalar giderek seyrekleşti... ve sonunda tamamen durdu.

3

Dondurmacıdan nasıl çıktığımı hiç hatırlamıyorum... beni oradan nasıl çıkardıklarını... neler olduğunu da... Bilincimi kaybettim, bedenim erimeye başladı... gerçek anlamda... İç organlarım yapış yapış oldu... ipe asılmış kangrenli paçavralar gibi taşlaştılar... yeşerdiler... morardılar... Can verdikleri tek şey enfeksiyonun... çürümenin... şişmenin... sinir düğümlenmelerinin yakıcı soğuğuydu... Bu bozulmanın ortasında mercimek kadar bir yürek soğuktan uyuşmuş halde çarpmaktaydı... eğrilen nefes borumdan aksak tıslamalar yükseldi... o kadar...

O sene hem Arjantin'i hem komşu ülkeleri kasıp kavuran siyanür zehirlenmesinin kurbanı olmuştum... Gıdalara bulaşan siyanür bir ölüm dalgasını da beraberinde getirmişti... Havada korkunun kokusu vardı; çünkü zehirlenmeler en beklenmedik anlarda gerçekleşiyordu, zehir her türlü yiyecekten gelebilirdi, en doğal yiyeceklerden bile... patates, balkabağı, kırmızı et, pirinç, portakal... Bana da dondurma denk gelmişti. Ama evde pişirilen yemekler dahi ne kadar sevgiyle hazırlansalar da, zehir içerebilirdi... Etkisi en çok çocuklarda görülüyordu... direnemiyorlardı... Ev hanımları çaresiz kalmıştı. Bebekler annelerinin verdiği mamadan ölüyordu! Tam bir piyangoydu... Birbiriyle çelişen sürüyle teori vardı... Sürüyle ölen vardı... Mezarlıkları dolduran küçük mezar taşlarına

şefkat dolu sözler yazılıyordu... Meleğimiz Tanrı'nın kucağına kanat açtı... imza: avutulmaz anne-babası... Ben ucuz kurtuldum. Ölmedim. Hayatta kalıp olanları anlatabildim... ama her halükârda yüksek bir bedel ödemem gerekti... Derler ya, astarı yüzünden pahalıya geldi.

Durumum ağırlaştıkça ağırlaştı. Buna şaşmamalıydım... bir şeye şaşabilsem şaşacaktım zaten. İllet, ismine yaraşır bir hışımla çullandı üstüme. Bedenim acıyla kıvranırken ruhum da başka yerde, farklı sebeplerden aynı ıstırabı çekmekteydi. Ruhum... yükselen ateşim... O zamanlar ateş ilaçla düşürülmezdi... Bitmek bilmez döngüsünü tamamlaması beklenirdi... Ben sürekli hezeyan halindeydim, zihnimde ayrıntılı hikâyeler kurmak için bolca vaktim vardı... Hatırladığım kadarıyla hikâyelerim inişli çıkışlı olsa da yaratıcılığımın şiddeti değişmiyordu... Hikâyeler kaynaşıp birleşerek içi dışına çıkmış tek bir hikâyeye dönüşüyordu... çünkü hepsi ıstırabım hakkındaydı, zihnimde art arda çakan görüntüler dur durak bilmiyor, sıraya girmiyordu... İçlerine girip kendimi kaybetmeme dahi izin vermiyorlardı...

Hikâyelerde başıma gelen felaketlerden biri de seldi. Evimdeydim... Rosario'ya taşınmadan önce oturduğumuz Pringles'teki evimizde... orası artık bize ait değildi ve oraya bir daha dönmeyecektik. Su yükseliyordu, bense yatağımda otumuş kımıldayamadan tavana bakıyordum... Suyu görmek için başımı çevirmeyi bile beceremiyordum... Ama suyun yüzeyinden tavana yansıyan solgun halkaları görüyordum... Nereden çıktığı belli olmayan bir hayaldi bu; çünkü ailemle hiç sel tehlikesi atlatmamıştık...

Diğer bir hikâyede aileme zehirli bonbonlar ikram ediyordum... Çikolata kaplamasının altında incecik bir cam, içinde de alkole katılmış arsenik vardı... Panzehiri bende yoktu... Devasız bir zehirdi... Babam bir tane alı-

yordu, annem de... Bense pişman oluyor, zamanı geri almak istiyordum ama çok geçti... Öleceklerdi... Polis ölüm sebeplerini kolaylıkla tespit edecekti... beni sorguya çekeceklerdi... Her şeyi itiraf etmeye, hüngür hüngür ağlamaya, gözyaşlarımın oluşturduğu akıntıya kapılmaya karar veriyordum... Ama ölüm bile beni avutmaya yetmiyordu; annem ve babam olmadan nasıl yaşayabilirdim ki? En fenası da, o güne dek küçük bir kızın anne babasını öldürdüğü hiç görülmemişti... hiç...

Başka bir hikâyede (gerçi aynı kâbusun iki farklı yüzüydüler) sel basmış evin içinde bir hayvan yüzüyordu, bir kunduzdu bu... Yükselen suda yürümeye yeltenirsek ayağımızı ısırıyordu... Çarşafın üstündeki elim kayıp suya değerse parmaklarımı birer birer yiyecekti...

Daha başka bir hikâyede ben yine kımıldayamıyordum, başım kabarık bir yastığa yaslanmıştı ve annem yatağımın karşısındaki kapıları yeşil camlı, kitaplarımın durduğu dolabı açıyordu... Gerçekteyse kitabım yoktu, daha minicik bir kızdım, okumayı bilmiyordum... Telaşlanıyor, nefessiz kalıyordum... Annemin dolapta aradığı neydi? Acaba biliyor muydu? Âcizliğimden faydalanıyordu... Her an bulabilirdi... sırrımı... Anne, dur! Yapma! Canın yanacak, hem de hayatında hiç yanmadığı kadar! Acın benim utancım gibi büyük olacak, şaşkınlığım gibi...

Hiçbir sırrım olmadığını söylememe gerek yoktur herhalde... Asla sır saklamadım, bir yandansa her şey benim için sır gibiydi, istemsiz bir sır... Şeklini hezeyanlarım belirliyor ama bununla yetinmiyorlardı... Annem dolabı didik didik ediyordu... selin ortasında... halbuki asıl yapması gereken aklıselim önlemler almaktı, beni kollarına alıp kurtarabilirdi, sel basmış düzlüklerden geçerek beni başka diyarlara götürebilirdi! Bunu yapmadığı için ondan nefret ediyordum... Annem sanrılara kapılmış halde dolabı karıştırmayı sürdürürken aniden suç

ortağıma dönüşen kunduz da annemin suyun altındaki ayak bileklerini kemiriyordu... Ben ise annemin birkaç dakika ömrü kaldığını biliyordum, zehir etkisini gösteriyor olmalıydı... bonbonu yediyse tabii, umarım ki yemişti!

Umarım... her birinin içinde... ama hayır. Yemiş yememiş önemli değildi... Önemli olan ikisinin bileşmiş, daha doğrusu bir düzen içinde olmasıydı... Olaylar farklı bir şekilde sıralanıyordu... Tekrarlanıyordu... Daha doğrusu, türüyordu... En fena anlarda kendi kendime soruyordum: delirdim mi ben?

Bu hikâyelerin tepesinde başka bir hikâye süzülüyordu, daha geleneksel denebilecek bir hikâyeydi bu, aynı zamanda da daha fantastikti. Öteki seriden ayrı, bir nevi daimi "arka plan" işlevi görüyordu. Zamanda donup kalmış bir anlatı gibiydi... insanın kanını donduran incecik ayrıntılarla bezeli bir dehşet kesitiydi... Bana verdiği acının yanında dört parçalı hezeyanım hafta sonu eğlencesi gibi kalıyordu... Üstelik bir ayrıntıdan, fırtınalı gökyüzünde çakan bir yıldırımdan ibaret değildi... Başımdan geçen her şeyi temsil ediyordu... henüz başlamadığım ve asla bitiremeyeceğim bir sonsuzlukta başımdan geçen her şeyi... Resimli masal kitaplarındaki küçük kızlara dönüşüyor, efsane oluyordum... ve bütün bu olanları içeriden izliyordum...

İçeriden... Evde yalnızdım. Annem ve babam bir cenazeye gitmeleri gerekince kapıyı üstüme kilitlemişlerdi... Pringles'teki artık oturmadığımız o küçücük eski evimizdeydim... kafamda dönüp duran dört hikâyemle baş başaydım... benim dikenli tacım da buydu... Evin iki kapısı da kilitlenmiş, pencerelerin ahşap panjurları indirilmişti... bu kapalı kutunun içinde annemle babamın hayattaki en kıymetli hazineleri vardı: ben. Kusursuz gerçeklik hissi beni içeri mühürlüyordu... Yalnızdım, ev kilitliydi, vakit geceydi dediğimde sakın bunların birer

detay olduğu zannedilmesin... bir seriyi meydana getiren alakasız unsurlar değildi bunlar... Seri dışarıdaydı (sel, kunduz, bonbonlar, sırrım) ve ateşimin ürettiği hezeyan stokunu tüketmekteydi... Geriye bir tek gerçekliğin taşkın kütlesi kalıyordu, kudurmuş bir hakikat...

Bana kapıyı asla, hiçbir koşulda kimseye açmamamı tembihlemişlerdi. Gerçi tembihlemeseler de olurdu! Hayatım, hatta daha fazlası buna bağlıydı zaten. Beni daha önce hiç evde yalnız bırakmamışlardı (gerçekte de bırakmamışlardı) ama bu kez kendilerinden büyük bir gücün etkisindeydiler... İnsan ilk seferinde hep korkar, başına neler gelebileceğini kestiremez... Bense kendimden emindim, komut gayet basitti... Kapıyı açma. Bunu becerebilirdim. Kolaydı. Bana güvenebilirlerdi. Hem kim gelecekti ki gecenin bir yarısında? Hayatım ve güvenliğim buna bağlıydı... Kim, kim, kim olabilirdi ki bu gelen?

İşte birileri sokak kapısına vuruyordu! Kapıyı alaşağı etmek ister gibi darbeler indiriyorlardı! Kapıya vurmakla yetinmiyorlar, içeri girmek istiyorlardı... İçeri girme amaçları beni öldürmekten başka ne olabilirdi ki? Üstelik yalnızdım da! Bunu biliyor olmalıydılar... Bal gibi de biliyorlardı, bu yüzden gelmişlerdi... Hırsızdılar ve evi yağmalamaya gelmişlerdi, en iyimser olasılık buydu... Onları engellemek benim elimdeydi ama ellerim öyle zayıftı ki... Kapının arkasına geçmiş, yaprak gibi titriyordum... Beni niçin yalnız bırakmışlardı? Beni terk etmelerini gerektirecek kadar önemli ne olmuştu ki?

İşin fenası... bunlar, onlardı... Kapıyı çalanlar annemle babamdı! İki canavar annemle babamın şekline girmişti. Onları nasıl gördüğümü bilmiyorum, herhalde anahtar deliğinden bakmışımdır, parmak ucunda durduğumda oraya yetişebilirdim... Onları görünce tepeden tırnağa ürperdim, donup kaldım... aynı annemle babamdılar... Onların suratlarını, kıyafetlerini, saçlarını çalmışlar-

dı... babam kel olduğundan fazla saçı yoktu ama annemin kızıl bukleleri... Tıpatıp aynıydılar, hiçbir farkları yoktu. Amma uğraşmış olmalıydılar! Şekli olmayan ya da gerçek şekillerini bana açık etmeyen bu varlıklar... bu suretler... kötü emellerle geliyorlar... Dehşetten kanım donmuştu, hiçbir şey düşünemiyordum...

Kapıyı çılgınca sarsıyorlardı, nasıl olup da devrilmediğini bilmiyorum... İsmimi haykırıyorlardı, saatlerdir haykırmaktaydılar... Sesleri annemle babamınki gibi çıkıyordu... Sesleri bile! Ama biraz farklı, biraz boğuktu... Cenazede konyak içmişlerdi ve içmeye alışık değillerdi... deliye dönmüşlerdi... Anahtarlarını kaybetmişlerdi ya da belki unutmuşlardı... ne fark eder... yalan söyledikleri barizdi... Bana küfrediyorlardı! Bana kötü sözler söylüyorlardı! Bense korku içinde, dilimi yutmuş, kımıldayamadan ağlıyordum...

Babam bahçe duvarından atlayıp mutfak kapısına gidiyor ve orayı vurmaya, tekmelemeye başlıyordu... Ben karanlığın içinde, uyurgezer gibi, evin öbür ucuna gidip arka kapının önünde dikiliyor ve kırılmadan dayanması için Tanrı'ya yalvarıyordum... Dualarım ilk kez kabul oluyordu... Babam sokak kapısına dönüyordu...

Hem onları içeri almak istesem bile nasıl becerecektim ki? Kapı kilitliydi ve anahtarı bende değildi... Yoksa bende miydi?

Bunun önemi yoktu. Kapıyı açmak istiyor muydum, istemiyor muydum? Tabii ki istemiyordum. Beni kandıramazlardı... Yoksa kandırabilirler miydi? Nasıl anlayacaktım ki? Tıpkı annem babam gibiydiler, gerçek hallerinden bile daha gerçektiler... Gözümü anahtar deliğinden ayırmıyor, bu gerçekdışı sahneyi kana kana içiyordum... Ama gerçekdışılığın içinde onlar vardı, bizzat annemle babam... Sadece maskeleri değil hareketleri, tikleri, tarzları, anlattıkları da tıpkı gerçek hallerine benziyor-

du... Annemle babamı böyle görürdüm, özellikle de babamı... annemin durumu farklıydı... Babamı herkesi gördüğüm gibi dıştan görmezdim... huylarını, geçmişini, tepkilerini, mantığını görürdüm... Düşündüm de, aynı şey annem için de geçerliydi... Bunun sebebi benim aşırı duyarlı olmam değildi, onlar annem babam olduklarından şekilleri yoktu, ya da bana açık etmiyorlardı... bunu reddediyorlardı... hem çocukluğumun hem de yaşamımın geri kalanının temel trajedisiydi bu... Bakış açım salt görüntü ile sınırlandırılamıyor, bir uçuruma doğru doludizgin gidiyor, beni de ardı sıra sürüklüyordu...

Kapıya vurulan darbeler gök gürültüsü gibi gümbürdüyor, küçük evimizin temeli titriyordu... sesleri giderek yükseliyordu... beni ikna edebilmek için akıllarına gelen her şeyi söylüyorlardı... sözcükleri kullanmadan... ama önemi yoktu; çünkü ben onları anlıyordum... Bak biziz, görmüyor musun? Görmüyor musun bizi, salak? Salak!

Hayır! Annemle babam bana böyle davranmazlardı... beni sever, sayarlardı... Yine de... arada bir asabileşirlerdi... ben zor bir kızdım... biraz sorunlu bir kızdım... Saldırganlar da bundan faydalanıyorlardı... dünyanın bütün kötülükleri yoğrulup bu iki zalim kuklayı meydana getirmişti...

Başıma ne gelecekti? Ellerine düşecek miydim? İçeri girecekler miydi? Bir akılsızlık nöbetine kapılıp düşünmeksizin onlara kapıyı ben mi açacaktım? Onlara inanacak mıydım?

Nereden bilebilirdim ki? En fenası da buydu: olay çözüme ulaşmayacaktı... Daha doğrusu: ulaşacaktı. Zira sadece çözümü eksik olsa ben bir nebze sakinleşebilir, bekleyebilir... geciktirebilir, sonraya bırakabilirdim... Ama böyle yapmak da bir çözümdü! Hem öyleydi hem de değildi... Var mıydı, yok muydu ona bile emin değildim. Çünkü hiçbir şey görmüyordum, hezeyanım yeterince

şiddetli değildi, ya da aşırı şiddetliydi... İçinde kapalı kaldığım evi görmüyordum, etrafını kuşatan korkunç mankenleri, annemin ve babamın ruhlarını görmüyordum... Bu bir sanrı değildi... Öyle olsaydı içim nasıl da rahat ederdi! Bir güçtü... görünmez bir dalgaydı bu...

Bir ay sürdü. İnanılmaz ama hayatta kalmayı başardım. Uyandım da denebilir. Hezeyanımdan çıktım, hapisten çıkar gibi. Normalde rahatlamam gerekirdi ama öyle olmadı. İçimde bir şey kırılmıştı; bir supap, seviye değiştirmemi sağlayan küçük bir güvenlik mekanizması.

4

Şuurum yerine geldiğinde kendimi Rosario Merkez Hastanesi'nin pediatri koğuşunda buldum.

Gözlerimi yepyeni bir dünyaya açtım; anneler dünyasına. Babam bir kez olsun ziyaretime gelmedi. Yine de her gün onu beklemekten vazgeçmedim; esiri olduğum hezeyanlarının taşıdığı, şiddetli özlem ve kaygı karışımı bir histi içimdeki. Annemse geldi, üstüne korkunun kokusu sinmişti, babamın bir gölgesi gibi. Böyle olması kaçınılmazdı; çünkü her şeyi bir arada, aynı anda ele alıp biriktiren düşünce sistemimin tutsağı haline gelmiştim ve bu sistemde hiçbir şey, asla geçmişte kalmazdı. Anneme babamı sormadım. Annem çok değişmişti. Dalgın, tedirgin, dertli görünüyordu. Yanımda fazla kalmıyor, yapacak işleri olduğunu söylüyordu, ben de onu mazur görüyordum. Diğer yataklardaki çocuklara yirmi dört saat nöbetleşe refakat eden anneler, teyzeler, anneanneler vardı. Bense yalnızdım, anaç bir kürenin içine terk edilmiştim.

Koğuşta benden başka kırk küsur çocuk kalıyordu, hepsinin kalış nedenleri farklıydı; kiminin kırığı çıkığı vardı, kiminin lösemisi. Kaç taneydiler oturup saymadım, kimseyle kaynaşmadım, hiçbirine tek kelime dahi etmedim.

Taburcu olmam hiç gerçekleşmeyecekçesine geciktiği için orada kaldığım süre boyunca koğuşun bütün nüfusu yenilendi, hatta kimi yataklardan on kişiden fazla hasta geçti. Her türlü çocuk vardı, çarçabuk iyileşiverip turp gibi olan çocuklar da, hiç kımıldamadan sürekli uyuyan cılız çocuklar da... Ben ikinci türdendim. Öyle güçsüzdüm ki, devamlı uyuşuk bir halde kımıldayamaz durumdaydım. Her gün akşamüstüne doğru üstüme bir rehavet çöküyor, saatlerce geçmiyordu. Gözlerimi bile oynatamıyordum. Günlerim, haftalarım bu halde geçiyordu; daha ayılamadan, ya da ayıldığımın bilincine varamadan, yeniden dalıp gidiyordum... Ve daldığımda daha da derinleri boyluyordum...

Her gün, günün en kötü saatinde, ya da en kötü saatin başlangıcında, doktor ziyaretime geliyordu. Vakam ilgisini çekmiş olmalıydı: Siyanür zehirlenmesini atlatıp da hayatta kalanların sayısı çok azdı. Bir seferinde onun "mucize" sözcüğünü telaffuz ettiği kulağıma çalındı. Ortada bir mucize varsa istemsiz bir mucize olmalıydı. Ben bilimle işbirliği yapmayı reddediyordum. Kendi kendime bile açıklayamadığım bir gıcıklığa, kaprise ya da deliliğe kapılıp doktorun işini baltalıyor, onu kandırıyordum. Aptal numarası yapıyordum... Öyle merhamet dolu bir ortamdı ki durumdan faydalanmazsam yazık olacağını düşünüyordum herhalde. Ne kadar aptallık etsem de hiç cezalandırılmıyordum. Ama pasif direniş öyle kolay olmuyordu. Doktorun sorularına cevap vermediğimde iş tamamen tesadüfe kalıyordu; çünkü bazen hiçbir şey söylememek iyiye işaretti, bense işimi asla böyle şansa bırakamazdım. Dolayısıyla sorularını cevapsız bırakmak yerine onları cevaplandırmaya uğraşıyordum. Yalan söylüyordum. Doğrunun, ya da bana en doğru gelen şeyin, tersini söylüyordum. Ama doğrunun tersini söylemekle de olmuyordu... Doktor çok geçmeden sorularını "evet"

ya da "hayır" diye cevaplandırabileceğim şekilde dile getirmesi gerektiğini anladı. Doğru cevabın, söylediğimin tam tersi olduğunu da kısa zamanda çözecekti herhalde; çünkü *hep* yalan söylüyordum. Kendi kendime şart koşmuştum, hep yalan söyleyecektim; kendimi korumak için cevabımı olabildiğince dolandırmalıydım. İnsandan sadece evet veya hayır cevabı beklendiğinde bu iş pek de kolay olmuyordu. Böylece kendi kendime bir şart daha koşmam gerekiyordu: doğruları yalanların arasına katmamak. Belki de ayarı tutturamayacağımdan ve tesadüfün araya girip müdahale edeceğinden korkuyordum. Her nasılsa böyle yapmaya alıştım. Numaralarımdan birkaç örnek vereyim (bunları neden anlattığımı bilmiyorum, belki de başka hastalara fikir vermek içindir). Sorulan soruyu duymazdan geliyor ve tam doktor bir sonraki soruya geçtiğinde öncekini yanıtlıyordum, yanıtım elbette yalan oluyordu. Yanıtımı, yalan olarak sorunun bütününe değil sadece bir parçasına, örneğin bir sıfata ya da çekim ekine yöneltiyordum: doktor bana, "Burası mı acıyordu?" diye sorduğunda kaşlarımı kaldırarak, "Hayır," diye kıvırıyordum, o sırada orası acısa da, doktor geçmiş zaman ekiyle *önceden* acıyan yeri sorduğu için. O da bu nüansları kaçırmıyor ve hemencecik sorusunu düzeltip, "Burası mı *acıyor*?" diyordu. Bense çoktan başka bir yalan sistemine geçmiş, taktik değiştirmiş oluyordum... En büyük özrüm her şeyi doğaçlama yapıyor olmamdı. Önümde planlar tasarlamak için koca bir sonsuzluk uzansa da bundan faydalanmayı hiç düşünmedim.

"Bugün nasılsınız, César Efendi? Gayet iyi görünüyorsunuz, César Efendi. Futbol oynamak için sabırsızlanıyor musunuz, César Efendi? Bakalım bugün nasılız, César Efendi..."

Doktorun neşesi bulaşıcıydı. Genç bir adamdı, kısa boylu, ince bıyıklıydı. Dünyaya uzak diyarlardan gelmiş

birine benzerdi. Onu her gördüğümde suratımı özellikle buruştururdum, bu hareketim, "Ne? Ne? Ne diyorsun? Bana neden zor sorular soruyorsun? Halimi görmüyor musun? Benimle neden İspanyolca değil Çince konuşuyorsun?" anlamına gelirdi. Doktor bakışlarını kaçırsa da istifini bozmazdı. Yatağın kenarına oturup bedenimi yoklamaya koyulurdu. Parmağını bir oraya, bir buraya bastırırdı, karaciğerime, pankreasıma, mesaneme...

"Burası acıyor mu?"

"Evet."

"Burası acıyor mu?"

"Hayır."

"Burası?"

"Evet."

"Evet mi?"

"..."

Kafası karışmış halde her şeye baştan başlardı. Acımaması imkânsız yerlerimi bulmaya çalışırdı. Ama bulamazdı; imkânsızı bulamazdı. İmkânsızın yegâne sahibesi ve kraliçesi bendim. Acının anahtarları bendeydi...

"Burası biraz acıyor mu?"

Sorguya çekilmenin beni yorduğunu belli ederdim. Ağlamaya başlardım, o da beni avutmaya uğraşırdı.

Stetoskobunu göğsüme koyardı. İstediğimde kalp atışlarımı hızlandırabildiğime inanırdım, belki sahiden de başarırdım bunu. Bir sonraki safhada beni bin bir özen göstererek evirip çevirmeye başlardı. Sırtımı dinlemeye karar verirdi, bunun için beni oturtması gerekirdi, süpürge sopasını düz duvara dayamak kadar zor bir işti bu. Oturtmayı becerdiği takdirde kafamı çılgınca savurup öğürmeye başlardım. Bu noktada kurmacayla gerçek birbirine karışır, suretim gerçeğe dönüşüp bütün yalanlarımı gerçeğe boyardı. Öğürtülerin gözümde kutsal bir yeri vardı, şakaya gelmezdi. Babamla dondurmacıya gittiği-

miz günü hatırladıkça öğürtülerim gerçekten daha gerçek hale gelir, her şeyi gerçeğe çeviren, hiçbir şeyin karşısında direnemediği bir güce dönüşürdü. Benim için kutsallığın özü ta o zamandan beri belliydi; gelecekteki mesleğim bu kaynaktan beslenecekti.

Doktor yanımdan ayrıldığında pestilim çıkmış olurdu. Onun komşu yataklardakilerle konuşup gülüştüğünü, sorularını yanıtlayan hasta çocukların seslerini duyardım. Her şey yoğun bir sisin ardındaydı. Bir uçurumdan aşağı düşüyordum sanki... Kötü niyetim kasti değildi. Alelade, en ilkelinden bir kötü niyetti; nasıl türler evrimin boyunduruğuna giriyorsa ben de onun boyunduruğuna girmiştim. Rahatsızlığım boyunca beni esir etmişti, hatta belki azıcık önce bile başlamış olabilirdi; çünkü ben normalde böyle değildim. Tam tersi, en öne çıkan özelliğim işbirliğine açık olmamdı. Bu adamsa, yani doktor, beni başka bir şeye dönüştüren bir tür hipnozcuydu. En fenası da, bunu yaparken bilincime dokunmayıp kötü niyetimin farkında olmamı sağlamasıydı.

Annem doktorun hiçbir ziyaretini kaçırmıyordu... Suspus kenarda duruyor, sadece ben zorluk çıkarmaya başladığımda yardım etmek için yaklaşıyordu... Doktorun vereceği bilgileri dört gözle bekliyordu. Doktor bir şoktan bahsediyordu... Aydın görünümü sahici olmasa gerekti; çünkü annemin anlattıklarını ilgiyle dinliyordu. Uzaklaşıp bir kenara çekilerek fısıldaşıyorlardı, ne hakkında konuştuklarını tahmin bile edemiyordum... Gazetelere çıktığımızdan haberim yoktu. Doktor bir kez daha "şok" diyor, sonra bir daha, bir daha tekrarlıyordu...

Yine de gün boyu yaşadıklarımın yanında doktor ve annem kısa bir eğlenceden ibaretti. Gün kurula kurula uzuyor, sabahtan akşama kadar kat kat açılıyordu. Gözüme çok uzun görünmese de içimde saygıya benzer bir his uyandırıyordu. Her an bir öncekinden farklıydı, yep-

yeniydi, tekrar etmiyordu. Zamanın tanımına uygundu, durmaksızın devam ediyor, her şeyi etkiliyordu... Zamanla karşılaştırılınca kötü niyetli plancıklarım öyle küçük görünüyordu ki utançtan başım dönüyordu...

Günümün ete kemiğe bürünmüş hali hemşire Ana Módena de Colon-Michet idi. Gündüz nöbetinde koğuşta tek bir hemşire vardı; kırk küçük hastaya tek bir hemşire... Az gibi görünebilir, ki az olduğu kesindi. Rosario Merkez Hastanesi hayli bakımsız bir kurumdu. Ama kimse şikâyet etmiyordu. Kimileri kötümser, kimileri iyimser olsa da herkes oradan sağ çıkmayı umuyordu, üstelik bir daha dönmeyecekleri gibi bir hayale kapılmışlardı. Çocuklar bile farkında olmadan bu hayali paylaşıyorlardı.

Ama günler büyük beyaz koğuşumuzu aydınlatırken insan nereye baksa hemşireyi görüyordu. Ana Módena canlı bir hiyeroglifti. Hastaneden asla ayrılmıyor, hayallere kapılmıyordu. Bir hayaletti.

Anneler hep ondan şikâyet edip onunla didişseler de bunun bir işe yaramadığını biliyor olmalıydılar. Anneler sürekli değişiyordu, Ana Módena ise hep yerli yerindeydi. Ona karşı ittifaklar kurulup yıkılıyordu, birkaç seferinde annemi de aralarına aldılar; annem zayıf karakterli olduğundan en kötü durumlarda dahi hayır demeyi beceremezdi. Şikâyetlerin konusu hep hemşirenin aceleciliği, sabırsızlığı, kabalığı, deliliğe teğet geçen cehaletiydi. Anneler (hastanede geçirdikleri ortalama bir hafta boyunca edindikleri deneyimler ışığında) çocuk koğuşundan sorumlu örnek bir hemşirenin nasıl olması gerektiğini zihinlerinde canlandırırlardı; nazik mi nazik, anlayış timsali bir periydi bu, kendileri hemşirelik yapsalar böyle olurlardı... Bunu zihinlerinde canlandırmaları kolaydı; farkında olmasalar da hemşirenin bu nezaket ve anlayışı *kendilerine* göstermesini arzuluyorlardı, neticede

herkes başkalarının kendi gibi nazik ve anlayışlı olmasını arzular. Kadıncağızların suçu yoktu; fakirdiler, cahildiler, gözden düşmüş ev hanımlarıydılar. Her on vakadan dokuzunda çocukların hastalanması annelerinin suçuydu... Yine de hayal kurmalarını engellemek imkânsızdı... İyi bir hemşire nasıl olur, bildiklerini zannediyorlardı, biliyorlardı da. Hata yaptıkları nokta, kendilerini kaptırıp bu özelliklerin bir kadında buluşabileceğine inanmalarıydı... Pediatri koğuşunun Eva Perónvari hemşiresi Ana Módena'nın bu hayalin tam tersi olması onları sersemletiyor, hemşireyi kovdurmak için imza toplamak ya da şikâyet etmekten başka çareleri bulunmadığını zannetmelerine yol açıyordu... Hemşireyi bir hayalete dönüştüren de işte bu hayallerdi. Normalde hiçbir şey anlamayan ben dahi bunu gayet iyi kavrıyordum; çünkü bir hayalperesttim... Üstelik Ana Módena başka açılardan da bir hayaletten farksızdı. Hep bir yerlere koşturuyor, acele ediyordu, kırk yataklı bir koğuşta çalışan bir hemşirenin de böyle olması gerekirdi zaten. Ama o kimseye vakit ayırmazdı. Hep başkalarıyla meşgul olurdu ve bu başkalarının kim olduğu belli değildi... Gündoğumundan günbatımına kadar, yattığım yerde gözucuyla, onun bir yerlere koşturduğunu görmeye alışmıştım... Asla durmazdı... Sadece koğuştaki çocuklardan değil, ameliyathaneye ve röntgene gidenlerden de o sorumluydu... ve, annelerin fısıldaşmalarına bakılırsa, işini öyle kötü yapıyordu ki neredeyse bütün başarısızlıklar onun suçuydu... Çocukların ölümüne sebep olduğunu söylüyorlardı... Onun yüzünden ölüyorlar... onun ellerinde can veriyorlar... Onun ellerinde öldüğünü söylüyordu gizli bir sırrı açıklarcasına fısıldaşan muskalar gibi çevremi sarmalamış efsaneler... Dikkatinin, hızının yetişemedikleri yaşamayı bırakıyorlardı... Ama bu kahrolasıca döngü annelerin onu pohpohlamasına, şımartmasına, ona rüş-

vetler, börekler çörekler vermesine engel değildi... İnanılmaz bir yaltaklanmaydı bu, insanı dehşete düşürüyordu... Ama neticede çocukları, en kıymetli hazineleri, Ana Módena'nın ellerindeydi.

Şişman, iriyarı bir kadındı. Üstüme abandığında su birikintisinde tepinen bir fili andırıyordu... bense suyu... Hantallığının ulvi bir tarafı vardı... Tuhaf bir dertten mustaripti: sağıyla solunu birbirine karıştırıyordu. Yukarısıyla aşağısını, önüyle arkasını ayırt edemiyordu... Zavallı uzuvlarım ellerinde paramparça oluyordu... bacaklarım, kollarım, başım... her uzantım ayrı bir baskıya maruz kalıyordu... üstüme düşerek, dengesini kaybederek beni parçalara ayırıyordu... Numaralarım ona sökmüyordu... Beni başka bir boyuta taşıyordu... bedenimin aniden uzaklaşan parçaları kendi kendilerine numaralar yapıyorlardı... ama ne yaptıklarını anlayamıyordum... Elleri, çocukların can verdiği elleri, mutlak gerçeği yoğuruyordu bedenimde...

Beni serumla hayatta tutuyorlardı. Serum şişelerini Ana Módena değiştiriyor, her seferinde gecikiyor, üstelik kolumu acıtıyordu... İğneyi paldır küldür saplıyordu. Burnum akmaya başlamıştı. Kolumdan giren sıvının tamamı kesintisiz bir akıntı halinde burnumdan çıkıyordu. Çok nadir görülen bir durumdu. Ana Módena içinse gayet normaldi... Öncelik vermesini gerektiren bir konu değildi. Sabahları erkenden, ilk anneler gelmeden önce, Ana Módena cüce kadını getirir ve her yatağa, boş olanlara dahi, şifa duaları okuturdu. Cüce otistik bir kâhindi. Hemşire onu omuzlarından tutup üç tekerlekli bir bisikleti itermiş gibi getirirdi. Cüce etrafını pek seçemezdi, bir mobilyadan farksızdı... Kafası vücuduyla orantısız cücelerdendi... Hemşire onu bir yatağın karşısına koyardı, uyuyan ya da benzi atmış bir çocuk yatıyor olurdu... Koğuşa büyük bir sessizlik çökerdi... Hemşire cücenin

kürekkemiklerinin arasına hafifçe vurur, cüce de kısacık kollarını belli belirsiz oynatarak bir Ave Maria duası mırıldanırdı...

"Bizi rahibe Corita kurtaracak, doktorlar değil!" diye gürlerdi Ana Módena.

Cüce bir kuyrukluyıldız misali geçip giderdi... Her şey kendiliğinden olup biterdi... Körleme bir şifaydı bu: dolu yatakları da kutsardı boş yatakları da... Din, hastalıklar dünyasına kaçak giriş yapıyordu. Gerçi durumdan herkes haberdardı; gaddar hemşireyi şikâyet eden anneler hep bu yapılanların bilime ters olduğunu söylerlerdi... Ama doktor bir hata yaptı mı, hasta kötüleşip kustu mu, başlardı aynı terane: Getirin cüceyi, yalvarırım hanımefendi, minik meleğimi kurtarın... İkiyüzlüler. Ana Módena ise hiç müsamaha göstermezdi: Kurtarmak Bakire Meryem'e mahsustur, cüceye değil... Ama anneler hiç oralı olmazdı: Getirin şu cüceyi, yoksa öleceğim...

Hastaneyi asıl bir arada tutan şey rahibe Corita idi; hemşire ise yalnızca onun temsilcilerinden biriydi. Cüce, hastanenin patlayarak binlerce parçaya ayrılmasına engel oluyordu... Bedenim de hastaneyle beraber patlayacaktı... başım kuzeye, bacaklarım güneye, bir kolum, bir parmağım... Ahengi cüceye duyulan inanç sağlıyordu... Yaşam sıvısı onun sayesinde serum hortumundan koluma geçip burnumdan akıyordu... Benim de inanmam, inanmıyor numarası yaparken gerçekten inanmam şarttı.

Böylece aklıma bir fikir geldi... vücudum parçalarına ayrılırken öyle bir noktaya erişecektim ki, cüceye inancımı kaybedecektim. Ben! Her şeye inanan ben! İnancın her şeyi halledebileceğine inanan ben! Hipnotize edilen ben!

Peki ya cüce bir suretten ibaretse? Ya ben ona *istesem de* inanamıyorsam? Benim başıma gelen de aynısı değil miydi? İnanmanın imkânsızlığının somutlaşmış hali ben

değil miydim? Cücenin de benim gibi olmasının önünde ne engel vardı ki? Ya da, daha fenası, *ben* neden cüce gibi bir şey değildim, cücenin bir türevi değildim?..

Bir onaya ihtiyacım vardı... Bu onayı Ana Módena'dan koparmak istiyordum... Meselenin özüne inmek istiyordum. Böylece bir sabah, hemşire menzilime girdiğinde...

"Rüyamda bir cüce gördüm."

"Ne?"

"Rüyamda bir cüce gördüm dedim."

"Ne? Hangi cüce?"

Kafasını karıştırmıştım.

"Rüyamda bir cüce gördüm, kalbine bir diken saplanmıştı."

"Hangi cüce yahu?!"

"Bir cüce... bir cücece... cübece büce..."

"Hangi" cüce olduğu belliydi zaten... Numaramın amacı, ifade edilmesi "zor" bir meselem olduğunu anlamasını sağlamaktı. Dolaylı yola başvurmalıydım, alegoriye, düz ve pürüzsüz kurmacaya. O da aynı benim gibi kendini kaptırmış, bir türlü anlayamadığı bu nüansı çözmeye girişmişti... Bunun üstüne doğru yalanlar (yalan doğrular) söylemeye başladım, nasıl becerdiğimi bilmiyorum... ben de anlayamıyordum... Taktiklerim ellerimde can veriyordu... ardından tekrar, devasa boyutlarda diriliyorlardı... Ana Módena, bu tamamen kendinden geçmiş, fiziksel açıdan sefil haldeki küçücük kızın dediğini çözemeyeceğini anlayınca çaresizce el hareketlerine başvurdu... hareketler sözlerin önüne geçti... Aceleci, dan dun bir kadındı; sezgisinin tuzağına düştü ve körleme uçan bir yarasa gibi hedefi tutturduğunu idrak dahi edemeden hedefi tutturdu... Telaşı ve ahmaklığı bütün hareketlerini birbirine karıştırdı... onun tarafında vaziyet böyleydi. Benim tarafımdaysa uzuvlarım bedenimden ayrıldığı için

hareketlerimi aynada görür gibi izliyordum... ama surat ekşitmeler, göz devirmeler, ses çıkarmalar derken anlam kalabalığı başımı döndürdü... sanki bir sınıra, bir eşiğe yaklaşıyordum... giderek daha fazla yaklaşıyordum...

Ve tam o anda bir şey kırıldı. Kırılmanın benden değil, ikimizin arasında bir yerden geldiğini zannettim. Ama öyle değildi; benden gelmişti. Bugüne kadar mustarip olduğum bir algı sorunu işte bu anda ortaya çıkmıştır: mimleri anlayamam, işaretlerin lisanına sağırım (ya da körüm, nasıl denir bilemiyorum). Daha sonraları bazı mim gösterileri izleme fırsatı buldum... Etrafımdaki dört yaşındaki çocuklar bile yapılanları eksiksiz olarak anlayıp kahkahadan kırılırken ben amaçsız hareketlerden, soyut çırpınmalardan başka bir şey görmedim... Ne tuhaf, şimdi düşünüyorum da hiçbir mim sanatçısı, en ustaları bile, Marcel Marceau bile (ki en çok da onun mimlerini anlamakta zorlanırım) asla bir cüceyi taklit etmeye girişmemiştir... Neden acaba? Belki hareketlerle ifade sanatının tıkandığı yer de cüce figürüdür.

5

Rahatsızlığım yüzünden okula üç ay geç, yani haziranda başladım. Beni nasıl olup da eğitim yılı başlangıcından bu kadar sonra kabul ettiklerini, okula başlamış öğrencilerin arasına beni nasıl koyduklarını bugün bile kafam almaz. Üstelik henüz birinci sınıfta, yani eğitimin ilk senesindeydim (o zamanlar anaokulu yoktu), bu son derece önemli ve hassas bir dönemdi. Annemin beni okula kaydettirmek için neden bu kadar ısrar ettiğine, beni almaları için neden bu kadar çaba gösterdiğine de kafam basmaz, kolay iş olmadığı kesindi çünkü. Yalvarıp yakardığına, yerlere kapandığına şüphe yoktu. Ondan da bu beklenirdi; annelikten anladığı buydu. Bütün sene evde kalırsam benimle yapacak şey bulamayacağını düşünmüş olmalıydı. Ama beni okula getirip götürmek, önlüklerimi yıkayıp ütülemek, okul malzemelerimi satın almak, birilerinden ödünç olarak kullanılmış okuma kitabı bulmak, herhalde siesta saatlerinde başka bir yerde olmamın sağlayacağı rahatlığın yanında solda sıfırdı. Bunları benim iyiliğim için yaptığını düşünmüş olmalıydı. Birinci sınıfın üç, hem de *ilk* üç ayını kaçırmanın, benim için dahi, abartılı olacağı aklına gelmemişti. Neyse. Affetmek gerek, ben de affettim. Sonuçta üç ay, üç aydır abartmanın âlemi yok. Ayrıca o sıralar zavallı anneciğimin

başında bin türlü dert vardı. Öğretmenimi ve müdiremi affetmek daha zor. Annem eğitim kavramına nasıl fazlasıyla uzaksa onlar da fazlasıyla yakındı.

İlk haftalarım safi görüntüden ibaret geçti. İnsan denen varlık deneyimlere süreklilik yoluyla anlam katmaya meyillidir, olaylar önceden olanlar üzerinden açıklanır: Ana Mödena'dan öyle alışmış olduğum için hâlâ hareketler, mimikler, sessiz hikâyeler görmeme şaşmamak gerekir. Kimse bana okulun amacını açıklamamıştı, kendi kendime anlayabilmekten de uzaktım. Başlarda bu sorunu pek ciddiye almamıştım. Biraz inat etmiş, olanları sanki bir gösteriymiş, sirk cambazlığıymış gibi algılamıştım.

Asıl dram daha sonra başladı... Dram neden hep bir işe koyulduktan sonra başlar? Komediyse tam tersi, önce başlar; başlangıçtan bile önce. Ama sonradan bakış açıları yer değiştirir... İçinde bulunduğum bu sessiz sahnenin, öğretmenle öğrencilerin bu soyut mim gösterisinin beni derin kaygılara sürüklediğini anladığımda dram iliklerime kadar işledi... Benim hikâyemdi bu, başkasının değil. Dram okula ayak bastığım anda başlamıştı ve boylu boyunca, bitmeksizin önümde uzanmaktaydı. Hem içindeydim hem de değildim, olanlara hem katılıyordum hem katılmıyordum, ya da sadece bir olumsuzluğu temsil ediyordum, anlatımdaki bir boşluk, bir delik gibi ama o gedik bendim! Ama en azından, çok şükür, olaylara eşlik eden sesleri neden duyamadığımı çözebilmiştim: çünkü okumayı bilmiyordum. Sınıftaki diğer çocuklarsa biliyorlardı. Kaçırdığım üç ayda, belki de mucize eseri, okumayı söktükleri için onlarla benim aramda bir uçurum açılmıştı. Anlaşılmaz bir uçurumdu bu; tanımlanmayı reddeden bir gedik, bir boşluk oluşuydu onu bir uçurum yapan. Sınıfımdakilerin okumayı nasıl, hangi arada söktüklerini ne kendileri, ne öğretmen açıklayabiliyordu, ne

de ben. Oluvermişti işte. Öğretmenime göre (birinci sınıflarla kırk yıllık tecrübesi vardı) alışılagelmiş bir durumdu: her sene böyle olurdu, öyle olağan bir durumdu ki kimsenin dikkatini çekmezdi.

Gözümün önündeki perde bir gün aniden kalktı, okuldaki erkekler tuvaletindeydim... Ama önce bazı ayrıntıları aktarayım, yoksa bu anekdottan bir şey anlaşılmayacak.

Rosario'nun kenar mahallelerinden birinde oturuyorduk ve okuldaki öğrencilerin çoğu toplumun aşağı sınıflarından, ya sefaletin kıyısından ya da doğrudan göbeğinden geliyorlardı. Günümüzde marjinal denen tipler o zamanlar okula gider, en azından ilk birkaç sınıfı tamamlarlardı. O devirde pedagojik eğitim anlayışı, özürlüler için ayrı okullar falan ne gezer... Kıran kırana, vahşi bir ortamdı; orman kanunu geçerliydi, herkes hayatta kalmaya çabalıyordu. Kavgalarda her yer resmen kan gölüne dönerdi. Ağza alınmayacak küfürler savrulurdu. Küfür nedir biliyordum, hatta birkaçını öğrenmiştim ama nedense pek ilgimi çekmemişlerdi. Sanki onları başka türlü işitiyor ve farklı bir seviyede algılıyordum. Kalıp halinde anlam kazandıklarına ve anlamlarının eylem kadar kuvvetli olduğuna kanaat getirmiştim, çok da yanılmış sayılmazdım. Aralarından sıyrılan tek bir küfür türü vardı. Hakaretler arasına sıkıştırılan bu (bence) gizemli ifade erkek öğrenciler arasında sarf edildiğinde genelde sözcüklerin kenara bırakılıp eyleme geçilmesine yol açardı: "Anneme küfretti."

Aslında bu durumu anlamakta zorlanmıyordum; çünkü annenin kutsal olduğuna katılıyordum ve küfür atışmalarında sıklıkla "anne" sözcüğünün kullanıldığını fark etmiştim: "Seni doğuran anayı sikeyim!" sözünü öyle çok duymuştum ki herhalde isteseler rahatlıkla tekrarlayabilirdim. Ancak küfrün merkezindeki sözcük hariç

hepsi kulağıma anlamsız sesler olarak çalınıyordu. Akla hayale sığmaz derecede dalgın bir kızdım. Dalgınlığımın sebebi zekâmın kıt olması değil, hiçbir şeye önem vermememdi. Muazzam bir kısırdöngü söz konusuydu: çünkü aslında her şeye önem veriyordum, her şeyi gözümde dağ gibi büyütüyordum, en büyük derdim de buydu zaten... Pek ilgili değilmiş gibi dursam da gerçekte bunun tam tersinin geçerli olduğunu *biliyordum*. Anlattığım olay da buna örnekti. Bazen, "Anneme küfretti," denirken "anne" sözcüğünün telaffuz edilmediğini fark etmiş olmalıydım ama fark etmemiş gibi davranıyordum ve geriye dönüp baktığımda aslında "anne" dediklerini ve benim kaçırmış olduğumu düşünüyor, istifimi bozmuyordum. Yine de bir gün aslında böyle olmadığını fark etmek zorunda kaldım. Bir teneffüste okul bahçesinin uzak ucundaki değirmenin orada, bir kavga çıkmıştı. Kavga çıkınca herkes izlemeye gider, dövüşenlerin etrafında kalabalık çemberler oluşurdu; dolayısıyla hiçbir kavga gözden kaçmazdı. Derken öğretmenlerden biri gelir, orman kaçkınları gibi dövüşen çocukları ayırırdı ama öyle her öğretmen bu işe yeltenmezdi; ancak bir grup "yiğit" öğretmen cesaret ederdi (çünkü bu eşekarısı kovanına dalmak kolay iş değildi), bilhassa da aralarındaki erkeksi, kuvvetli bir kadın. Bu seferki kavgaya gelen de o oldu. Rakipler üçüncü sınıftan iki oğlandı; kan içinde kalmış, önlükleri yırtılmış, gözleri dönmüştü. Öğretmen, biraz uğraşması gerekse de, ikisini ayırdı. Çocuklardan uzun boylu olanı kenardaki arkadaşlarının arasına çekildi. Ötekiyse bağıra çağıra ağlamaya başladı. Böyle ağlamayı iyi bilirdim... Keşke kendisiyle de tanışabilseydim! Öğretmen feryat figân neden kavga ettiklerini sorunca çocuk ağzını bile açamadı. Kavga, yüreğinde hâlâ devam ediyordu sanki. Öyle zavallı bir hali vardı ki öğretmen onu kucaklayıp göğsüne bastırdı. Kavganın nedenini tahmin edebiliyordu ve yanıt,

sonunda hıçkırıkların arasından duyuldu: "Anneme küfretti." Öğretmen onu teselli edip daha da sıkı kucakladı... Bu tür öğretmenler, yani yiğit denenler, bu durumu anlayabiliyorlardı; neticede kendi ömürleri de böyle geçiyordu. Diğer çocuk uzaktan, arkadaşlarının arasından, gözleri öfke ve kinle alev alev onları izliyordu... Bütün bunlar olurken benim kulağımdaysa uçsuz bucaksız bir şaşkınlık notası çınladı: Anne mi? Ne annesi? Ne demek istiyorlardı? Neden herkes o çocuğa hak verir gibi davranıyordu?

Kavgaya ilk ânından itibaren tanıklık etmiştim, hiçbir şeyi kaçırmadığıma emindim, "anne" sözcüğünün bir kez bile telaffuz edilmediğini biliyordum. Başka laflar edilmişti ama o sözcük söylenmemişti. Ama herkes öyle olduğunu söyleyince, kendimi annenin arada ima edildiğine inandırmaktan başka çarem kalmadı. Onca şey karşısında şaşırıyor olsam da bunu her şeyden fazla garipsedim, bir türlü aklımdan çıkmadı.

Neyse, bir gün dersin ortasında tuvalete gitmek için öğretmenden izin istedim. Hep yaptığım bir şeydi, herkes yapardı. Aslında tuvaletim gelmemiş, izin istemek için fırsat kollamamıştım, ki herhalde aynı şey öteki öğrenciler için de geçerliydi. Aklıma esivermişti. Çocukluğumdan hatırladığım yegâne doğru düzgün başarım buydu. Öğretmenin kalkan eli görmesi, niçin kalktığını tahmin etmesi (çünkü kimse hangi harfin nasıl okunduğu gibi işe yarayacak bir şey sormak için el kaldırmazdı) ve bağırması aynı anda gerçekleşirdi: Git! Ama bu son! Ciddiyim! Ve ilhamın tetiklemesiyle izin isteyen kişi o anda, son kez olduğu ilan edilen o anda, sevinçten deliye dönmüş halde koşa koşa sınıftan çıkar, ötekilerse ebediyen dışlandıklarını, fırsatı kaçırdıklarını düşünerek nefret ve haset dolu gözlerle ardından bakarlardı... Oysa fırsat her ders saatinde dört-beş kez aynen belirir ve değerlendiri-

lirdi. Her seferinde mutlaka aynı şey yaşanır, öğretmen ültimatomunu hep yineler ama asla izin vermezlik etmezdi; çünkü birinci sınıf öğretmenlerinin en büyük (ve tek) korkusu öğrencilerin altlarına kaçırmalarıydı. Ama biz bundan habersizdik. Çocukluk işte. Beni asıl hayrete düşürense bu oyuna çabucak alışıvermem olmuştu. Kendimden, sidik torbam patlayana kadar dayanmayı beklerdim. Ama öyle olmamıştı. Sıkışmaya başlamadan, ötekiler gibi izin istiyordum. Bu açıdan yaşıtlarımdan aşağı kalmıyordum.

Sihirli bir biçimde tekrarlanan bir tesadüf, kişiliğimdeki bu tutarsızlığı belki açıklayabilir. Tuvalete gitmek için günde iki-üç kez, rasgele saatlerde her izin isteyişimin ardından okulun boş bahçesinden geçerken bir çocuğun daha aynı şeyi yaptığını görüyordum; başka bir sınıftandı, hangisinden bilmiyorum. Sonunda tanışıp arkadaş olduk. İsmi Farías idi. Yoksa Quiroga mıydı? Hatırlamaya çalıştıkça isimleri karıştırıyorum. Belki iki isim de ona aitti.

O gün de, asla önceden ayarlamadığımız buluşmamıza gelmezlik etmedi. Tuvaletin koyu gri duvarları duvar yazılarıyla kaplıydı. Çocuklar habire tebeşir aşırıp oraya yazılar yazıyorlardı. Benimse bu yazılara dalgın bir bakıştan öte ilgi göstermişliğim yoktu.

Farías bana yazılardan birini işaret etti; büyük harflerle ve yakın zamanda yazılmıştı. Tuvaletlerden yükselen amonyak kokulu, keskin mi keskin buharlar tebeşiri birkaç günde karartırdı; bu yazıysa o gün yazılmış olmalıydı; çünkü harfler bembeyaz parıldıyordu, tane tane yazılmıştı ve insanı kudurtacak denli okunaklıydı; tabii ben hariç herkes için; ben sadece anlamsızca bir araya getirilmiş yatay ve dikey çizgiler görüyordum. O âna dek tuvaletteki duvar yazılarının çizim olduğunu zannediyordum, gözümde anlaşılmaz çizimlerden, rünlerden ya

da hiyerogliflerden farksızdılar. Farías gösterdiği yazıyı "okumamı" bekledi, ardından da güldü. Ben de onunla birlikte güldüm, numara da yapmıyordum. Ne komik bir çizim! Sahiden de komik bulmuştum. İşe bak!, diye düşündüm: anlaşılmaz çizimler! Ama nedense bu yorumumu yüksek sesle dile getirmedim: İkiyüzlülüğüm bazen öyle kıvırtırdı ki ben bile ne olduğunu anlamazdım. Farías ise ukala, imalı bir yorumda bulundu... Ne dediğini tam hatırlayamıyorum. Anneyle ilgili bir şeydi. Bu da beni yerin dibine geçirmek için yeterliydi. Durumu idrak ettim ve dünya adeta başıma yıkıldı.

İdrak ettiğim durum, okumanın ne anlama geldiğiydi. Anne iması orada da karşıma çıkmıştı! Benim çizim zannettiğim, ya da öğretmenlerin her nasılsa uzman olduğu karmaşık bir tür cebir sandığım şey aslında insanların söylemek istediklerini ifade ediyordu; herkesin, benim bile söylediğim şeylerdi bunlar. Ben onları sırf okula mahsus sansam da aslında hayatın tümü için geçerliydiler! Sözcükler, sözcüklerin suskunluğu, mimikler, sözcüklerin anlam kazanma süreci... İdrak ettim ki *ben okuma bilmiyordum*, ötekilerse biliyorlardı. Meselenin bundan ibaret olduğundan habersiz, onca ıstırap çekmiştim. Facianın büyüklüğünü aniden kavrayıverdim. Zekâm ileri, anlayışım kuvvetli olduğundan değil; hiç çaba sarf etmeden, ister istemez kavramıştım, en fenası da buydu. Hipnotize olmuş gibi yazının karşısında çakılıp bakakaldım. Aklımdan ne geçiyordu, neye karar vermiştim bilmiyorum... belki de hiçbir şeye. Sonrasına dair tek aklımda kalan, normalde ot gibi kımıldamadan oturduğum sırama geçip yepyeni bir defter açtığım ve elime hiç kullanmadığım bir kalem alıp o yazıyı ezbere, çizgisi çizgisine, anlamını bilmesem de tek bir hata bile yapmadan yazdığım:

HAYÇIKTIĞINKILLIKUTUYUSİKEYİM

Farias'ın yazıyı yüksek sesle okumadığını, dolayısıyla bu çizgilerin hangi seslere denk geldiğini bilmediğimi belirtmeliyim. Yine de yazarken anlamını biliyordum. Ne de olsa bilme eylemi yekpare halde gerçekleşmez. Kısmen de bilinebilir. Mesela ben bunun bir küfür olduğunu, gizemli görünse de anneyi ima ettiğini biliyordum; şiddetten, kavgalardan, küfür yiyen annelerden, öfkeden, kandan, gözyaşlarından haberim vardı... Geri kalanını bilmiyordum ama bildiklerimle öyle ayrılmaz bir biçimde kaynaşmışlardı ki bilsem de ayırt edemezdim. Aslında bu küfürün unsurlarının büyük bölümünü çok sonradan anlayacaktım. On dört yaşıma kadar bebeklerin göbek deliğinden çıkarak doğduğuna inandım. Böyle olmadığını öğrenmemse, on dört yaşımdayken çok tuhaf bir biçimde gerçekleşti. *Selecciones* dergisinde cinsel eğitimle ilgili bir makale okumaktaydım ve Japon kızların cinsel eğitim konusundaki bilgisizliğini vurgulayan bir paragrafta müthiş bir örnek karşıma çıktı: On dört yaşındaki bir Japon kız bebeklerin göbek deliğinden çıkarak doğduğuna inandığını dile getiriyordu. Benimle, yani on dört yaşındaki bir Arjantinli kızla, tıpatıp aynı şeye inanıyordu. Tek farkımız, benim o andan itibaren gerçeği öğrenmiş olmamdı. Haklı mıydım, değil miydim bilemiyorum ama Japon kıza acıdım.

Henüz birinci sınıfa gittiğim o günse, eve dönünce, annemin yazdığım şeyi göreceği anı heyecanla bekledim. Ama bu heyecanım sevinçten değil, korkudandı. Başıma korkunç bir şey geleceğini bilsem de bunun ne olduğunu bilmiyordum. Defterimi çantamdan çıkarmadım, anneme göstermedim. Çantamdan kendisi çıkarıp baktı. Kim bilir neden yaptı bunu; ilk günlerde eve defterime hiçbir şey yazmadan döndüğümü görünce haftalardır elini bile

sürmemişti. Kim bilir ona nasıl bir işaret göndermiştim. Yazdığımı okuyunca çığlığı bastı ve nevri döndü. Bütün gün söylenip durdu, kafaya takmıştı bir kere. Küçücük yazım içine oturmuş olsa gerek; çünkü son zamanlarda olup bitenler yüzünden frenlediği, zaten çok baskın saldırganlık damarı iyice kabarıp gün yüzüne çıkmıştı. Ertesi gün benimle birlikte okula geldi ve müdüriyette öğretmenimle bir saatlik bir toplantı yaptı. Beni de çağırdılar ama elbette ağzımdan tek kelime alamadılar. Zaten buna gerek de yoktu. Koridorda beklerken (toplantı sırasında sınıfımızı müdürün sekreterine emanet etmişlerdi) annemin bağırışlarını, öğretmene savurduğu zehir zemberek küfürleri, (benim okuma bilmeyişim üstüne inşa ettiği) amansız iddiaları duydum. Rosario'nun 22 numaralı okulunun en unutulmaz rezaletlerinden biriydi bu. Sonunda, zil çalmadan biraz önce, öğretmen müdüriyetten çıktı ve koridordaki ilk kapıya, yani sınıfımıza girdi. Yanımdan geçerken ne yüzüme baktı ne de peşinden gitmemi söyledi; senenin geri kalanı boyunca da bana ne sözlerini ne de bakışlarını yöneltti. Teneffüste annem okuldan ayrıldı; çocuklarla öğretmenlerin hengâmesi arasında gittiğini göremedim. Zil tekrardan çalınca her zamanki gibi sınıfıma girdim ve sırama oturdum. Öğretmen biraz toparlanmışsa da hâlâ olanların etkisindeydi. Gözleri kızarmıştı, berbat haldeydi. Her zamankinden farklı olarak sınıfa bir ölüm sessizliği çöktü. Otuz çocuğun birden gözleri üstüne dikilmişti. Karatahtanın önünde ayaktaydı. Bir şey söylemeye yeltenince ağzından çatlak bir viyaklama çıktı. Gırtlağından yükselen bir hıçkırığı bastırdı. Kuklaları andıran sarsak hareketlerle bir adım attı ve ön sıradaki çocuklardan birinin başını okşamak için elini kaldırdı. Hareketine bolca şefkat katmak istemişti, içinde böyle bir şefkat barındırdığına da şüphem yok, belki yüreği hiç olmadığı kadar şefkatle

dolmuştu ama hareketleri öyle sertti ki çocuk ürkerek kendini geriye attı. Öğretmense bunu fark etmedi ve çocuğun bitli kafacığını okşadı. Sonra bir çocuğa daha aynısını yaptı, ardından da üçüncü bir çocuğa. Derin bir nefes aldı ve nihayet konuştu:

"Ben hep gerçeği söylerim. Ben hep serçeği göylerim. Ben çocuklar. Gerçek benim, hayat benim. Ben gerçet. Ben hayak. Çocuklar. Ben ikinci annenizim. Anninci ikinizim. Ben hepinizi aynı derecede seviyorum. Ben hepinizi aynı anneye dereceliyorum. Sizi sevdiğim için doğruyu söylüyorum. Sevçekten gergiyorum. Anneden angi. İkinci gerçiden! Hepinize! Hepinize! Ama biriniz var ki... Kiriniz var bi... Kiv vav biv..."

Sesi çatlamakta, tizleşmekteydi. İşaretparmağını havaya dikti. Unutulmaz konuşması boyunca yaptığı tek hareket bu oldu... Parmağı kaskatı dursa da kendisi tir tir titriyordu; akabinde ve aynı anda, parmağı titremeye başlıyor, vücudunun geri kalanıysa demir gibi kaskatı kesiliyordu... Gözyaşları yanaklarından süzülüyordu. Bu duraklamanın ardından konuşmayı sürdürdü:

"Aira soyadlı çocuk... Aranızda ve tıpatıp size benziyor. Öyle silik ki onu fark etmemiş bile olabilirsiniz. Ama aranızda. Kafanız karışmasın. Ben size hep gerçeti, icideti, nındeti söylerim. Sizler akıllı, uslu, sevgi dolu çocuklarsınız. Sınıfta kalanlarınız akıllı, yaramazlık edenleriniz uslu, kavga edenleriniz sevgi dolu. Sizler normalsiniz, birbirinize benziyorsunuz; çünkü ikinci bir anneniz var. Aira ise arsızın teki. Sizlere benziyor ama aslında arsızın teki. O bir canavar. İkinci bir annesi yok. Ahlaksızın teki. Benim ölümü görmek istiyor. Beni öldürmek istiyor. Ama bunu başaramayacak! Çünkü sizler beni koruyacaksınız! Beni canavardan koruyacaksınız, değil mi? Değil mi? Söylesenize...

"..."

"'Evet öğretmenim,' diyin."
"Evet öğretmenim!"
"Yüksek sesle!"
"Eevet ööğretmeniim!"
"'Övet eğretmenim,' diyin."
"İvet eğretmenem!"
"Yüksek sesle!"
"Eeğeet ivreemteenööm!!"
"Yüüüksek seeesleee!!"
"Eeereem iiiğööörmeeeteeen!!"

"Çoook güzel, çooo güzel. Öğretmeninizi koruyun, kırk yıldır bu meslekte. Öğretmeniniz her an ölebilir, sonra ağlamak için çok geç olur. Katil onu öldürür. Ama önemi yok. Kendim için demiyorum; ben yaşayacağımı yaşadım zaten. Kırk senedir birinci sınıftayım. İkinci annelerin ilkiyim. Sizin için diyorum. Çünkü sizleri de öldürmek istiyor. Beni değil. Sizleri. Ama hiç korkunuz olmasın, öğretmeniniz sizi korur. Çıngıraklı yılanlara, tarantulalara ve kuduz köpeklere dikkat etmek lazım. Ama en çok da Aira'ya. Aira bin kez beterdir. Aira'ya dikkat edin! Yanına gitmeyin! Onunla konuşmayın, bakışmayın! Yokmuş gibi davranın. Ben arsız olduğunu evvelden anlamıştım ama bilmiyordum ki... bbbilmiyordum ki... Fffark edemedim... Şimdiyse fark ettim! Onun pisliğine bulaşmayın! Hastalığını kapmayın! Saati sorarsa onu bile söylemeyin. Yakınınızdaysa nefesinizi tutun. Nefessiz kalıp ölseniz bile misketinizi vermeyin. Canavar öldürür! Ve sizler ölürseniz anneleriniz arkanızdan ağlar. Suçu bana atmak isterler, bilirim ben onları. Ama sizler canavara dikkat ederseniz bir şeycik olmaz. Yokmuş, yanınızda değilmiş gibi davranın. Konuşup bakışmadıkça size zarar veremez. Öğretmeniniz sizi korur. Öğretmeniniz ikinci annenizdir. Öğretmeniniz sizi sever. Öğretmeniniz benim. Ben hep gerçeği söylerim..."

Epey bir süre böyle konuştu durdu. Bir yerden sonra tekrara başladı ve bütün söylediklerini bir kayıt cihazı gibi tekrar etti. Benimse bakışlarım onu aştı, arkasını gördüm. Karatahtaya önceden, kusursuz elyazısıyla bizzat yazdıklarını gördüm: zuhal, zaptiye, zoraki... Ondan daha güzel yazabilen yoktu. Ve "z" harfine gelmişti bile... Öğretmenimde bir tuhaflık vardı ama söyledikleri bana saçma gelmiyordu. Her şey öyle gerçekti ki gözüme şeffaf görünüyordu ve karatahtadaki sözcükleri okuyordum... Okuyordum... Çünkü o gün okumayı öğrenmiştim.

6

Bütün bunlar olurken babam dondurmacıya yaptığı yüzünden hapisteydi. Bir gün öğleden sonra annem beni ziyarete götürdü. Gayet mantıklı bir durumdu; çünkü rezaletin tam göbeğinde ben vardım. İkisi beni hem suçluyor hem de suçlamıyorlardı. Beni suçlayamazlardı, bu büyük haksızlık olurdu, öte yandan beni suçlamamaları da mümkün değildi çünkü her şeye ben sebep olmuştum. Ben de bu hislerinden dolayı onları hem suçluyor hem de suçlamıyordum. Her neyse, içlerinden biri, ya da ikisi birden, beni ziyarete götürmenin iyi olacağına kanaat getirmişti. Aile dayanışması izlenimi verelim falan diye. Nasıl da saftılar. Rosario Hapishanesi evden uzaktı, şehrin öbür ucundaydı. Bir otobüse binip yola koyulduk. Yolun yarısında, durduk yere içimi bir telaş aldı ve ağlamaya başladım. Mahrem gösterimin perdesi kalkmaktaydı. Annem bana baktı, hiç şaşırmamıştı. Üstüne basarak söylüyorum: *Hiç* şaşırmamıştı.

"Ne olduğunu öğrenebilir miyim?"

Söyleyebileceğim pek bir şey olmasa da ağzımdan çıkan söz ikimizi de hazırlıksız yakaladı:

"Babam nerede?"

Sesim ne tuhaf çıkmıştı! Vaklamadan farksızdı... Ama gayet berrak ve anlaşılırdı, homurtu gibi çıkmamıştı.

Annem etrafa bakındı. Otobüs tıklım tıklımdı ve çevremizdeki insanlar ağladığımı duyunca irkilmiş, bakışlarını üstümüze dikmişlerdi. Annem kendini tuttu, bir şey demedi.

"Babam nerede?" dedim, bu kez sesimi yükselterek.

Zavallı anneciğim. Kasten böyle yaptığımı düşünmekte haksız sayılmazdı.

"Birazdan göreceksin," diye kestirip attı. Konuyu değiştirmeye, dikkatimi başka yöne çekmeye çalıştı: "Bak, çiçekler ne güzel."

Bahçesinde nefis çiçek tarhları bulunan bir evin önünden geçmekteydik.

"Öldü mü?"

Pes etmeyeceğim belliydi. Otobüsteki diğer yolcuların da meseleye ilgi gösterdiğini fark edince enikonu coştum. Çünkü meselenin sahibesi bendim. Annem kolunu omzuma atıp beni kendine çekti.

"Hayır, hayır. Söyledim ya," diye fısıldadı, sesini iyice alçaltarak.

"Ne?" diye haykırdım.

"Şşş..."

"Seni duymuyorum, anne!" diye bağırdım, babamın durumundaki belirsizlik beni sağırlaştırıyormuş gibi başımı sallayarak. Annemin sesini yükseltmekten başka çaresi kalmadı.

"Birazdan göreceksin."

"Evet, göreceğim. Ama öldü mü?"

"Hayır. Hayatta."

Etrafımızdakilerin meraka kapıldıklarını hissedebiliyordum. Şehir manzarası, otobüsün camlarının ardında, unutulmuş bir arka plan gibi geçip gitmekteydi.

"Anne, babam nerede? Eve neden dönmüyor?"

Soruyu yöneltirken sesime kattığım tını aslında şöy-

le diyordu: "Bana daha fazla yalan söyleme. Yetişkinler gibi davranalım. Üç yaşında göstersem de altı yaşındayım ve gerçekleri bilmeye hakkım var."

Annem gerçekleri bana söylemişti zaten. Babamın hapiste olduğunu, kendisini cinayetten sekiz seneye mahkûm edecek kararın açıklanmasını beklediğini biliyordum. Her şeyi biliyordum. Sorduğum sorular hem zamansızdı hem de yersiz; sırf hiç tanımadığımız insanlar duysun diye tekrar anlatacak hali yoktu. Kızının böylesine aptalca bir ihanete kalkışabileceğine inanamıyordu (ben de inanamıyordum). Ama içimdeki, dışa vurduğum telaş fazlasıyla gerçekti. Her zamanki gibi, annemin kafasını karıştırmayı başarmıştım. Çok kolaydı: Tek yapmam gereken kendi kafamı karıştırmaktı.

"Baban hasta," dedi, yine zor duyulur bir fısıltıyla. "O yüzden ziyaretine gidiyoruz."

"Hasta mı?! Ölecek mi? Nineciğim gibi mi?"

Büyükannelerimden biri ben doğmadan ölmüştü. Ötekininse sağlığı yerindeydi, Pringles'te yaşıyordu. Evimizde "nineciğim" sözcüğü hiç kullanılmazdı. Bu ayrıntıyı sahneye gerçeklik katsın diye eklemiştim.

"Hayır. İyileşecek. Senin gibi. Sen de hastaydın ve iyileştin, değil mi?"

"Dondurma yüzünden mi hastalanmış?"

Durağımıza gelene dek böyle sorular sormayı sürdürdüm; annem sürekli beni susturmaya çalışıyor, bense sesimi yükselterek çıngar çıkarıyordum.

Otobüsten indiğimizde annem hiçbir şey demedi, hesap sormadı. Gösterimin sona erdiğini hissettim, kötü bitmişti, annemi utandırmıştım... Telaşım katlanarak arttı ve yeniden ağlamaya başladım, hem de öncekinden çok daha büyük bir içtenlikle. Sağduyu gereği, bulunduğumuz meydandaki bir banka oturup sakinleşmemi bekle-

meliydik. Ama annem yorgundu, benden de muziplikle-rimden de usanmıştı ve doğrudan hapishanenin yolunu tuttu. Gözyaşlarım dindi. Babamın beni gözümde yaş-larla görmesini istemiyordum.

Haliyle, ziyaret saatiydi. Kuyruğa girdik, bana hayli sevecen görünen bir kadın üzerimizi yokladı, annemin içinde yemek getirdiği pazar filesini kontrol etti ve geç-memize izin verdi. Kendimizi ziyaretçi avlusunda bul-duk. Babam bizi biraz bekletti. Annem kendi dünyasına dalıp gitmişti (öteki kadınlarla konuşmuyordu) ve etrafı keşfetmeme izin verdi.

Avlu girip çıkanlarla doluydu. Beklendiği gibi her-kesin kilit altında tutulduğu izlenimi vermiyordu. İnsa-nın hapishaneleri romantikleştirmesi kaçınılmazdı ama ben romantikleştirmenin anlamını bilmiyordum. Açık-çası hapishanenin anlamını da bilmiyordum. Dolayısıyla gerçeklik bütün kuvveti ve yıkıcılığıyla karşımda beliri-yordu; eski görüşlerim, mevcut olmamalarına rağmen, yerle bir oluyordu.

Bir kapıya yöneldim, beni çeken bir mıknatıs vardı sanki. Bilincimin diplerinde bir yerlerde, avluda başka çocukların da bulunduğunu fark ettim, hepsi annele-rinin elinden tutmaktaydı. Kuvvetli güz güneşi her tarafı beyaza boyuyordu. Havada bir miskinlik vardı. Görün-mezmişim gibi hissettim.

Hayatımda gittiğim yerler arasında hapishaneye en çok benzeyen yer hastaneydi. İkisinde de uzun süre ka-palı kalınıyordu. Ama bir farkları vardı. Hastaneden çık-manın mümkün olmayışı hastanenin kendisinden kay-naklanıyordu: Hastanın hareket etmesi, kendi örneğim-de görüldüğü üzere, imkânsız kılınmıştı. Hapishanedey-se dışarı çıkamamanın sebebi farklıydı. Neydi, bilemiyo-rum: Baskı kavramını henüz kafam almıyordu. Hapisha-

ne ve hastane kavramları zihnimde birbirine karışıyordu. İkisi arasında görünmez bir değiştokuş vardı. Hastalık ortadan kalkabilir, hastalıklı düşünceler başkalarına aktarılabilirdi... Kusursuz bir kaçış planıydı bu. Belki de babam bizimle birlikte eve dönebilirdi... Bu aşırı gerçekçi binada sihrimi etrafa saçıyordum... Madem babam benim yüzümden buradaydı...

Ama sihrim ilk kendime etki etmeye başladı: Aniden kasvetli bir rüya, benliğimi çok uzak diyarlara sürükledi. Benim neden hiç oyuncak bebeğim yoktu? Neden dünyadaki bütün kızlar arasında bir tek benim bir tanecik bile bebeğim olmamıştı? Babam hapisteydi... ve bana arkadaşlık edecek bir bebeğim bile yoktu. Asla olmamıştı ve nedenini bilmiyordum. Annemle babam fakir ya da cimri olduğundan değildi (böyle şeyler çocuklara asla engel teşkil etmezdi), gizemli bir sebeptendi... Yine de, gizemin içinde fakirliğin de payı vardı. Ve artık daha da fazla olacaktı. Artık sahiden fakir olacaktık, annem ve ben, terk edilmiş, yalnız. Tam da bu yüzden oyuncak bebek arzum şiddetle, canımı yakacak derecede arttı. Alışıldığı üzere işi drama vurup aklımı özlem dolu çeşit çeşit düşüncelerin istilasına bıraktım. Oyuncak bebek ebediyen, daha ben onu istemek için kullanacağım sözcükleri dahi öğrenemeden, kayıplara karışmış, cümlelerimin orta yerinde her şeyi içine çeken koca bir delik bırakmıştı... Kendimi kayıp bir oyuncak bebek gibi gördüm; bir kenara atılmış, sahibesiz...

Bu bendim işte. Var olmayan kız. Hayattayken ölüydüm. Vaktinde ölseydim babam özgürlüğünü kaybetmemiş olacaktı. Hâkimler, kaybettiği can karşılığında başka bir can alan babanın halinden anlayacaklardı, hele de kaybedilen can sevgili kızına, öteki cansa hiç tanımadığı birine aitken. Ama ben hayatta kalmıştım. Değiştiğimin

bilincindeydim. Neden bilmiyorum ama farklıydım. Mesela hafızam boşalmıştı. Dondurmacıda olanlardan öncesini hatırlamıyordum. Dondurmacı kısmını bile doğru düzgün hatırlamıyor olabilirim. Belki de aslında yaşamlarımızı takas etmişizdir; dondurmacıyla ben yani. Ben onun ölümünün ardından yaşamaya başlamışımdır. Kendimi ölü hissetmemin sebebi budur belki, ölü ve görünmez...

Bu düşüncem dindiğinde kendimi başka bir yerde buldum. Kapalı bir mekândaydım. Oraya nasıl gelmiştim? Babam neredeydi? Bu son soru beni uyandırdı. Uyandırdı; çünkü tıpkı rüyalarıma benziyordu. Yalnızdım, terk edilmiştim, görünmezdim...

Ya fark etmeden bir merdivenden tırmanmıştım ya da binanın bodrum katı tadilat halinde olsa gerekti. Zira avluya çıkıp babamı kucaklamak amacıyla doksan derece dönerek saptığım ıssız bir koridorun sonunda kendimi kare şeklinde, parmaklıkla ortadan ikiye bölünmüş bir odanın tepesinde asılı platform benzeri bir şeyin üstünde bulmuştum. Fazlaca uzaklaştığımı düşünerek biraz huzursuzlandım. Çıkış yolunu ararken her zamanki gibi, bildik telaşıma kapılarak, bir bu eksikti, dedirtecek bir hata daha yaptım: Geldiğim yoldan dönemeyeceğimi düşünerek önüme ilk çıkan deliğe girdim; delik tadilat halinde gibi görünen duvardaydı; çatlaktan hallice bir oyuktu aslında, en fazla kırk santim yüksekliğinde ve yirmi santim genişliğinde, süpürgelik hizasındaydı. Başladığım noktaya dönmek için kusursuz bir kestirme gibi göründü gözüme. Delikten geçince kendimi zeminin on metre kadar üstünde, pervaz benzeri bir çıkıntıda buldum. Sırtımı duvara vererek çıkıntının üstünde ilerledim (yüksekten ödüm kopardı). Tavana yakındım. Görebildiğim kadarıyla çıkıntının aşağısında bir koridor vardı.

Dahası, etraf epey karanlıktı. Aslında kartonpiyer bir tavanın kalıntısı olan çıkıntı, bir odacığa açılıyordu, eğilip oraya girdim. Burası bir tavan penceresiydi. Bir metrekarelik bir alandı, duvarların yüksekliği iki-üç metreydi; tepedeyse göğün kare şeklinde bir kesiti görünüyordu. Dört duvarda da, tam ayaklarımın hizasında, dibi görünmeyen kuytu odalara açılan dört yarık vardı. Oraya ayak bastığım andan itibaren çıt çıkarmadım. Zemine oturdum. Bütün geceyi burada geçireceğim, diye düşündüm. Saat öğleden sonra dörttü ama benim için gece başlamıştı bile. Daha fazla ilerleyemiyordum; çünkü buranın çıkışı yoktu. Geldiğim yoldan dönmek de aklıma gelmedi... Bu açıdan tutarlı olduğum söylenebilirdi. Annemle babam, her seferinde telaffuz etmeseler de, davranışlarıyla bana, "Bu kez çok ileri gittin," derlerdi. Asla, "Bu kez çok uçlardan döndün," demezlerdi; çünkü oralardan bir daha dönülemezdi.

Hem vakit geçsin hem de tasalarım dinsin diye babamı düşünmeye koyuldum. Onu çoğaltıp hapishanedeki bütün erkeklerin yerine koydum: toplumdan dışlanmış, ümidini kaybetmiş, çocuklarını kucaklayamayan erkeklerin... Bense yukarıda, kımıldamadan hepsinin tepesinde süzülmek için yaratılmıştım. Melekleri bendim. Buna hiç şaşırmamalıydım. En başından, çilekli dondurmanın tadına baktığımdan beri başıma gelen her şey beni bu nihai noktaya hazırlamıştı; melek olmaya... Bütün suçluların, hırsızların, katillerin koruyucu meleği olmaya...

Hapisteki bütün erkekler babamdı. Ve ben onu seviyordum. Önceden kollarındayken, elinden tutarak gezerken onu sevdiğimi sanıyordum ama artık sevginin bundan büyük, çok daha büyük bir şey olduğunu anlamıştım. Sevginin ne olduğunu anlamak için ümidini kaybetmiş erkeklerin koruyucu meleği olmam gerekmişti.

Esrarengiz bir deneyim oldu, saatler sürdü. İnsanlıkla mutlak olarak yakınlaşmayı sağlayan, sadece koruyucu meleklerin yaşayabileceği türden bir deneyimdi. Kanatlarımın olmaması dahi beni bu fikirden vazgeçiremiyordu. Tam tersi: Kanatlarım olsaydı buradan kaçabilir, tepemde gördüğüm gökyüzü kesitinden uçup gidebilirdim.

Dediğim gibi, epey uzun sürdü. Bütün öğleden sonra ve bütün gece devam etti. Beni ertesi sabah saat onda buldular. Ortadan kaybolmamın ardından başlatılan aramayı hayal ettim (sonunda bulunacağımı biliyordum). Hatta beni çağıran sesler duydum; hoparlörler çınlamaktaydı: "César Aira adlı çocuk... César Aira adlı çocuk..." Olanlar artık hayalin ötesine geçmiş, sahiden yaşanmış bir anı gibi zihnimde çakmaya başlamıştı. Karşılık vermem gereken seslerdi bunlar. Karşılık vermek, "Buradayım, imdat, aşağı nasıl ineceğimi bilmiyorum," demek istiyordum. Ama bunu başaramıyordum. Geleceği çabuklaştırmaktan başka bir şey gelmiyordu elimden. Hayalimde canlandırdığım sahnelerden birinde hapishanenin müdürüne başıma gelenleri anlatıyordum: "Hepsi babamın suçu. Beni yakalayıp bir yere götürdü... suç ortaklarıyla planladığı kaçışta rehine olarak kullanmak için sakladı beni..." Bütün bu yaptıklarım affedilebilirdi, babam bile affedebilirdi beni, yeter ki masumiyetim, kişiliğim, korkularım göz önünde bulundurulsun... Yine de, sırf içimi rahatlatmak için daha da fazla uyduruyordum: "Ama babam bunu, Suçluların Kralı zorladığı için yaptı, yoksa öz kızına hayatta böyle bir şey yapmazdı..." Ardından da müdür yanlış anlamasın diye hemen ekliyordum: "Ama bu Kral babamla aynı kişi değil..." En karmaşık yalanlara yelken açıyordum. Tecrübeli yalancılar bilirler, başarının sırrı bazı şeyleri bilmiyormuş gibi yapmaktan geçer. Örneğin, önceden bah-

settiğim şeyleri... sanki başkası uydurmuş gibi yapmak gerekir. "Babamın Kral'dan bahsettiğini hiç duymadım... asıl öbürleri bahseder, onu korkuyla saygıyla anarlardı... Babama derlerdi ki... Sayın Jamesteleri... Sebebini bilmiyorum, babamın adı Tomás' tır..." Hapishanenin müdürü tuzağıma düşer, öyle karmaşık bir olay ki gerçek olmaması imkânsız, diye düşünürdü. Hep böyle düşünmeleri gerekir, kurmacanın altın kuralı budur. Bütün anlattıklarıma inanırdı... Babamsa inanmazdı; babam numaralarımı bilirdi, bizzat *kendisi* numaralarımdan biriydi... Uydurduğumu bilip beni affedecek, bu ona hapiste fazladan on seneye mal olacaktı... Bunlara meleksi düşünceler demek pek mümkün görünmüyordu. Hoparlör (gece olmuştu, yıldızlar gökyüzünde parıldıyordu) hapishanede beni arıyor, bana sesleniyordu: "Saklandığın yerden çık César, annen bekliyor, seni eve götürecek..." Kadın sesleri, sosyal hizmet memurlarının sesleri... Bizzat annemin sesi... hatta bir ara babacığımın o özlediğim sesini duyduğumu sandım, kalbim küt küt attı, aylardır hiç duymamıştım ve o anda kanatlarım olsun istedim, uçup gideyim diye... Ama bu mümkün değildi. Hayatımda duyduğum en baskın, en ısrarcı histi bu, ki sahiden de hayatım bundan ibaretti: bir ses duymak, bu sesin bana verdiği emirleri anlamak, itaat etmeyi isteyip başaramamak... Çünkü eyleme geçebileceğim tek alan olan gerçeklik, benim kendisine ulaşmak istediğim hızla benden uzaklaşmaktaydı...

Bu durumda ve belki daha nicelerinde en muhteşem avuntum, kendimi melek kabul ediyor olmamdı. Böylelikle koşullar değişiyor, her şey gerçeğe tıpatıp benzeyen bir hayale dönüşüyordu. Gerçeğin dönüşümlerinden biriydi bu. Ateşlendiğimde bana dadanan gaddar hezeyanlar da bir dönüşümdü ama tam tersi türden. Gerçek ha-

yal, gerçekliğin mutluluğa, cennete benzer bir haliydir. Bu hamleyle gerçeklik, hezeyanı hayale çeviriyor ama hayal de hayale dönüşüyordu; ve bu da melekti, ya da gerçeklikti.

7

Kış gelince annem ütücülük yapmaya başladı. Eve kapandığımız bitmek bilmez akşamları radyo dinleyerek, o dumanlar tüten kumaşların üstüne iki büklüm eğilmiş, ben gözlerimi defterime dikmiş halde, ruhlarımızsa bambaşka yerlerde salınarak geçiriyorduk. Değişmez bir düzene girmiştik. Sabahları annemle birlikte alışverişe çıkıyordum, öğle yemeğimizi erken yiyorduk, sonra beni okula götürüyor, saat beşte okuldan alıyordu, ertesi güne kadar da evden çıkmıyorduk. Radyo dinleyerek kendimizden geçiyor, bugün bile zihnimde adım adım inşa edebildiğim bir labirentte kayboluyorduk.

Bu öyküde anlattığım her şey hafızamın kusursuzluğuna dayanıyor. Hafızam sayesinde, geçen her saniyeyi bir hazine gibi saklayabildim; bütün diğerlerini yaldızlı kapsülüne hapseden, bitmek bilmeyen, hiç geçmeyen saniyelerle hep tekrar eden, dolayısıyla sayıca daha fazla olanları dahi...

Ama hafızam radyoyla karışıyor. Daha doğrusu, bizzat radyoya dönüşüyorum. Hafızamın kusursuzluğu sayesinde, o kış dinlediğimiz radyoyum ben artık. Radyo derken, cihazın kendisi ya da aksamı değilim; ben uyurken ya da okuldayken dahi kesilmeyen radyo yayınının

ta kendisiyim. Her şey hafızamdaydı ama radyo kendini içeren bir hafızaydı ve ben bizzat radyoyum.

O zamanlar radyosuz bir yaşam düşünemiyordum. Aslında, insan yaşamı radyo üzerinden, radyo olarak tanımlamaya karar verdiği takdirde (ki bu da bir nevi beyin jimnastiğidir), ister istemez ufku genişler, zenginleşir. Radyo annem için de önemliydi, ona eşlik ediyordu... Unutmamak gerekir ki feleğin sillesini yemeye, hiçbir akrabamızın ve dostumuzun bulunmadığı Rosario'ya taşınmamızın hemen akabinde başlamıştık. Koşullarımız da dost edinmeye pek elverişli olmayınca annem yapayalnız kalmıştı... Tamam, ben vardım ama ben, annemin her şeyi olsam da, yeterli değildim. Annem arkadaş canlısı, hoşsohbet bir kadındı... Hiç çaba göstermese dahi esnafla, komşularımızla, ütülerini yaptığı müşterilerle ahbaplık kuruyordu. Yakın zamanda başına gelenleri herkes merakla dinledikçe o da tekrar tekrar anlatıyordu... Kendini biraz fazla tekrar etse de bu zaten kaçınılmazdı. Kaderinde insanlarla kaynaşmak yazılıydı ve o kış, yaşamında bir parantezden ibaretti... Radyo, üzerine düşen görevi yerine getiriyordu. Anneme faydası dokunuyor, onun dağılan parçalarını toparlayıp kadınlığını ve ev hanımlığını pekiştiriyordu... Bense göklerde süzülen seslerle özdeşleşmeyi başarmıştım... Onların ete kemiğe bürünmüş haliydim.

Birlikte geçirdiğimiz akşamlarda (gerçi hava erken kararğından gece de denebilir) bulunduğumuz odaya sanki barınaktaymışız gibi bir korunmuşluk hissi çöküyor ve bu durum beni nedense müthiş keyiflendiriyordu. Cennet gibi akşamlardı ve ucuza mal edilmiş her cennet gibi, cehennemi andırırlardı. Annem ütücülüğe başlayınca mecburen eve kapansa da işini severek yapıyor, evin cenneti andıran ortamında keyifle çalışıyordu; ne de olsa görünenlerin ötesinde anlam arayan bir kadın de-

ğildi. İnsanlarla yeniden kaynaşması biraz gecikecekti, o kadar. Bense bir vampir gibi bu cennet sanrısının üstüne çullanıyor, hayalî cennetin kanıyla besleniyordum.

Böyle durumlarda tekrarlar her şeye hükmeder. Her gün önceki günlere benzer. Radyo yayınıysa her gün farklıydı. Ama bir yandan da yineleniyordu. Takip ettiğimiz programlar tekrarlanırdı... Zaten tekrarlanmasalar takip edemez, ucunu kaçırırdık. Program aralarındaysa sunucular hep aynı reklamları okurlardı ve ben hepsini ezberlemiştim. Bunda şaşılacak bir şey yoktu; çünkü en kuvvetli yönüm her zaman hafızam olmuştu, hâlâ da öyle. Sunucuların arka arkaya okuduğu reklamları ben de aynı anda yüksek sesle tekrarlardım. Aynı şeyi program tanıtımları ve fon müzikleri için de yapardım. Programın kendisi başladığındaysa susardım.

Takip ettiğimiz üç radyo tiyatrosu vardı. Biri İsa'nın yaşamı, daha doğrusu çocukluğu hakkındaydı; çocuklara yönelik bir programdı, sponsoru bir malt içeceği markasıydı, radyoda düzülen onca övgüye rağmen hiç tadına bakmamıştım; asla değişmeyen (ve sunucuyla aynı anda tekrarladığım) bu reklamlarda içeceğin besleyici yönü ve gelişime büyük katkı yaptığı vurgulanırdı. İsa ve arkadaşları sevimli bir çocuk çetesiydi; aralarında bir zenci, bir şişman, bir kekeme ve bir genç irisi vardı; elebaşları küçük İsa'ydı ve her bölümde, sanki sonradan yapacaklarına hazırlanır gibi, minik bir mucize gerçekleştiriyordu. Tabii işlerin ters gittiği de oluyor, çetedekiler Nasıra'nın yoksullarına ve yoldan çıkmışlarına yardım etmek isterken başlarına belalar açılıyordu ama olaylar hep mutlu sonla bitiyor ve Baba'nın, yani Tanrı'nın gür sesi yankılanarak hikâyenin kıssadan hissesini dile getiriyor, kıssadan hisse yoksa da başka öğütler veriyordu. Bu çocuklar benim en iyi arkadaşlarım olmuşlardı. Maceralarını, başlarına gelenleri öyle çok seviyordum ki hayal gücüm tam

gaz çalışmaya başlıyor, bulaştıkları belalara farklı sonlar ya da çözümler üretiyordum; ama her seferinde beni en çok tatmin eden yine senaristlerin seçtiği çözüm oluyordu. Tabii o zamanlar senarist diye bir şeyin varlığından habersizdim. Bana göre her şey gerçekti. Görünmeyen, sadece seslerin ve gürültülerin duyulduğu bir gerçeklikti bu. Görüntüleri kendim sağlıyordum. Ama bu gerçekliğin içinde en sevdiğim an, Baba'nın sesinin duyulduğu andı; çünkü sadece benim değil, herkesin onu gözünde canlandırması gerekirdi. Tanrı, radyonun içindeki radyoydu.

İkinci radyo tiyatrosu da tarih hakkındaydı ama dinle alakasız, Arjantin'le alakalıydı. İsmi *Anlat Bana Nineciğim*'di ve girizgâhında hep aynı sahne tekrarlanırdı: Torunları, ihtiyar Mariquita Sánchez de Thompson'dan, yurdumuzun tarihinde gerçekleşmiş, bizzat tanık olduğu bir olayı anlatmasını isterlerdi. Bir gün Birinci İngiliz İşgali, başka bir gün İkinci İngiliz İşgali, ya da ikisinden birer kesit, ya da Mayıs Devrimi, ya da Río de la Plata Kral Vekilliği devrinden veya Tiranlık döneminden bir şölen, ya da General Belgrano veya General San Martín'in yaşamlarından birer kesit... Beni asıl büyüleyense zamanların rasgeleliği, senelerin piyangodan çıkar gibi seçilmesiydi; tarihten elbette hiç anlamıyordum ama başlangıçtaki diyaloglar, ihtiyar kadının sesindeki tatlı tereddüt, konuların geniş bir zaman diliminden seçildiğini açıkça belli ediyordu... Ninenin hafızası kopmak üzere olan bir iplik gibi zayıftı... ama anlatmaya başlayınca çatlak sesi buğulanıyor ve geçmişi canlandıran aktörlerin seslerine dönüşüyordu... En çok hoşuma giden de bu ses geçişiydi: anılar arasında tereddütte kalan ses, dağılan buğu, ultra gerçek bir berraklıkla ortaya çıkan sahne...

Anlat Bana Nineciğim'in hedef kitlesi yalnızca çocuklar ya da yetişkinler değildi; ikisini de birazcık hedefliyordu. Arada bir yerdeydi: Yetişkinlere vaktiyle okulda

öğrendiklerini hatırlatıyor, çocuklara ise gelecekte öğreneceklerine dair kulak dolgunluğu sağlıyordu. Mariquita Nine ve torunları yekvücuttu: Nine ebediyen genç kalacak bir kızdı... Yaşına rağmen hafızası mükemmeldi. Yaşamından canlandırdığı sahneler normal hatıralar gibi sessiz tablolar halinde değildi ve çıkan her ses en ince tınısına kadar aktarılıyordu; altmış sene önce ölen Kral Vekilliği süvarisinin, âşık olduğu, kırk sene önce ölmüş hanımefendi salona girince, aniden ayağa kalkmasıyla duyulan sandalye gıcırtısına kadar.

Üçüncü radyo tiyatrosu saat sekizdeydi (hepsi yarımşar saatlikti) ve bariz biçimde yetişkinlere yönelikti. Aşk içerikliydi ve rollerde tanınmış, güncel yıldızlar vardı. Gün içindeki programlar gerçekliğin etrafından dolanırken bunun gerçekliğe balıklama daldığı söylenebilirdi. Karmaşıklığı bunun bir kanıtıydı, ya da bana öyle geliyordu. Benim aşina olduğum gerçeklik, yani benimki, hiç karmaşık değildi. Tam tersi, basit mi basitti. Fazlasıyla basitti. *Lux* adlı bu diziyi önceki iki radyo tiyatrosunu özetlediğim gibi özetlemem mümkün değil. Temeli, mekanizması hiç sağlam değildi, havada süzülen bir karmaşadan farksızdı. Daima karmaşık kalmasını garantileyen bir özelliği vardı: herkes birine âşıktı. Boşluk doldursun diye konmuş ikincil karakterler yoktu. Konusu aşktı ve herkes birbirine âşıktı. Aşk minik moleküller gibi uzaya, gürültülü göklere uzanıyor ve arzu dolu küçücük kollarının her biri tutunacak bir yer buluyordu. Kollar birbirine sımsıkı dolaştıkça ortaya yeni bir yalınlık çıkıyordu: sımsıkı bir yalınlık. Uzay boş, gözenekli, soyut bir yer olmaktan çıkıyor, kaskatı bir aşk kayasına dönüşüyordu. Benim hayatımsa öyle basitti ki yok gibi bir şeydi. Öyle yalnızdım ki, "yıldızların radyo tiyatrosu"nun kıssadan hissesinin, sadece yetişkinlerin âşık olabileceği ve hiçliği her şeye, ya da en azından herhangi bir şeye, dönüştür-

menin yalnızca geceleri tıka basa dolan gökyüzüne mahsus olduğunu zannediyordum.

Bunlardan başka dinlediğimiz çeşit çeşit programlar vardı: haberler, yarışmalar, mizah programları ve elbette şarkılar. Nicola Paone'yi duyduğum anda büyüleniyordum. Ama hiç seçici değildim: Dinlediğim her şarkıyı severdim. Tangolar dahi hoşuma giderdi, halbuki çocuklar genelde sıkıcı bulurlar. Müziğin bana en müthiş gelen yanı, içinde bulunduğu âna tamamen hükmetmesi, kendisi dışında her şeyi kovmasıydı. Hangi ezgiye kulak versem dünyanın en güzel, en nefis, en benzersiz ezgisi olduğunu düşünüyordum. Ânın gücü doruğa ulaşıyordu. İçinde bulunduğum ânın cazibesine kapılıyor, hipnotize oluyordum (bir kez daha!). Her seferinde inatla bunun doğruluğunu sınıyordum; başka şarkıları ve ritimleri hatırlayıp karşılaştırmaya çalışsam da beceremiyordum; müziğin hükmettiği şimdiki an her tarafımdan taşıyordu, altından bir hücreye kapatılıyordum sanki.

Müzik demişken aklıma geldi. Bir seferinde Radio Belgrano'da iki program arasında bir şarkıcı ilk ve son kez mikrofona geçmiş, annemle ben de pür dikkat onu dinlemiştik. Sanırım o gün annemin dikkati de benimki kadar keskindi. Şarkıyı söyleyen kadın detone mi detoneydi; şaka olsun diye bile böyle şarkı söylenmezdi. Notanın n'sini dahi bilmeyen insanlar azıcık söyledikten sonra susturulurken bu kadın piyano eşliğinde tam beş şarkı söylemişti; hepsi bolero tarzında ya da romantik şarkılardı. Belki de *sahiden* bir şakaydı, bilmiyorum. Ama hiç şakaya benzemiyordu; sunucu şarkıcıyı usulüne göre anons etmiş, aralarda da kasvetli bir sesle şarkıların isimlerini okumuştu... Esrarengiz bir olaydı. Ardından, hiçbir açıklama yapmadan, her zamanki yayın akışını sürdürmüşlerdi. Belki radyo sahibinin bir akrabasıydı, belki de hevesini almak için parayı bastırıp çıkmıştı, ya da biriyle

iddiaya girmişti, kim bilir? İnsan yalnızken, duştayken bile böyle şarkı söylemeye utanırdı. Bu kadınsa radyoya çıkmıştı. Belki sağırdı, özürlüydü ve böyle söylemesi bile başarıydı (ama bunu belirtmeyi unutmuşlardı). Belki de aslında güzel söylüyordu ama heyecanlanmıştı. Gerçi bu sonuncusu pek olası değildi: sesi aşırı kötüydü. Kasten bile bu kadar kötü söylenemezdi. Sadece zor notalarda değil, her notada detone oluyordu. Belki de makam bilgisi yoktu... Anlamak mümkün değildi. Anlaşılmazdı. Anlaşılmazların en azılılarının sığınabileceği tek yer kitle iletişim araçlarıdır.

Neyse, anılarımın ortasında, radyonun ortasında, kâinatın ortasında bu şarkıcının anlaşılmaz varlığı bu kitaptaki en tuhaf şeydir. Başımdan geçen en tuhaf şeydir. Anlamlandırmayı başaramadığım tek şeydir. Tuhaf mı tuhaf olaylardan meydana gelen yaşamımın örgüsünü açıklamayı amaçlamadığımdan değil; bence bu olayın bir açıklaması olmalı; şarkıcının Arjantin'in kim bilir neresindeki bir çocuğunun, yeğeninin ya da en azından radyoda şarkıya denk gelen bir tanıdığının zihninde bir açıklama mevcut olsa gerek... Ya da belki onun, Detone Kadın'ın zihninde... Telefon rehberinde numaram var. Telesekreterim hep açık ama zaten şu anda telefonun yanındayım. Arayıp kendini tanıt yeter... Tabii ismini söyleme; çünkü bana bir şey ifade etmez. Şarkı söyle. Birkaç nota söyle yeter, o şarkılardan, ne kadar kısa olursa olsun, birkaç kuple bile söylersen sesini tanıyacağıma eminim.

8

Radyo yaşama tutunmamı sağlıyordu. İstikrarsız tekrar bana can katıyor, ses akışındaki her dalgalanma, sevinçten çıldırarak açacağım bir armağan paketi etkisi taşıyordu... Böylece azgın hafızam yatışıyordu... Yaşama yeni başlamış gibi değildim, başlangıcın kudurmuş acımasızlığını hissetmiyordum, halihazırda hep var olmuş yaşamımı sürdürüyordum sanki...

Okuyucularım da fark etmiş midir, bilmiyorum ama zaman daima başka bir zamanı sırtlanıp yanında taşır. Radyonun canlı tekrarlarının zamanı da başka bir zamanı taşıyordu: geçmişi. Fil tahtırevanı değil, tahtırevan fili taşıyordu. Zaman ağır ve haşmetli adımlarla ilerliyordu. Zaman aracılığıyla felaketler felaket ihtimallerine dönüşerek geride bırakılıyordu. Hayatımda başka felaket yaşamayacağım hissine kapılıyordum: herkes gibi yaşamımı sürdürecek ve felaketlere tepeden, zamanın bilincinde olanların katından bakacaktım... Gerçek hayatta yaşadıklarım da bu hissi doğruluyordu. Okulda öğretmenim beni görmezden gelmeyi sürdürüyordu, zaten böylesi daha iyiydi. Annem beni bir daha hapishaneye götürmedi. Sağlığım yerindeydi. Hayatımın sadeliği içimi bulandırmıyordu. Huzura benzer bir hisse kapılmıştım. Zamanın (artık korkunç anlardan değil, uzun günlerden,

haftalardan ve aylardan meydana gelen zamanın) lehime işlediğini keşfetmiştim. Başka hiçbir şeyin lehime işlememesi beni kaygılandırmıyordu. Zaman bana yeterdi. Zamana sarıldım; akabindeyse eğitime, yani zamanı bizim lehimize kullanan tek insan faaliyetine.

Hayatımda ilk kez benim yaşımdaki kızlardan beklenilecek bir şey yapmış, öğretmenimle özdeşleşmeye başlamıştım. Bütün kızlar böyle bir dönemden geçer, oyuncak bebeklerine ya da hayalî arkadaşlarına hararetle dersler verirler. Hiçbir şey bilmeyenlerin öğretmeye bu kadar şevkle girişmesi pek gülünçtür. Gülünçtür ama ulvidir de. Dikkatli gözlemciyi, bu süreçten çıkarılacak ruhani dersler, içgüdüsel ilmihaller, eylemin üstünlüğüne dair kıssadan hisseler beklemektedir.

Hiç oyuncak bebeğim olmadığından derslerimi hayalî arkadaşlarıma vermem gerekecekti. Ama hazırda hiç hayalî arkadaşım bulunmadığı için gerçek çocukları hayalimde olağanüstü şekillerde canlandırmaya başladım. Hepsi sınıfımdan çocuklardı, zaten başka kimseyi tanımıyordum, biçtiğim rollere cuk oturuyorlardı; çünkü onlarla okul dışında hiç görüşmüyordum. Öğrencilik dışında bir yaşamları yoktu gözümde. Sırf eğlence olsun diye onlara kusurlu, zor, çetrefilli kişilikler bahşettim. Hepsi türlü türlü, karmaşık disleksilerden mustaripti. Mükemmel bir öğretmen olduğumdan hepsini ayrı ayrı eğitiyor, her biriyle gereksinimlerine göre ilgileniyor, yapabileceklerinden fazlasını talep etmiyordum.

Örneğin... bu kısmı örneklere başvurmadan anlatmam zor. Yani seviyeyi biraz değiştirmem gerek, oysa örneklemenin o işe yaramaz mantığından kaça kaça buraya kadar ne güzel gelmiştim. Şimdi anlaşılırlık adına bunu yapmam lazım. Örneğin, diye devam edeyim, çocuklardan birinin disleksisinde sözcükleri oluşturan harfler önce sesliler, sonraysa sessizler şeklinde sıralanıyordu;

mesela "sessizler" sözcüğü "eiessszlr" diye yazılıyordu. Bu vakayı çözmek nispeten kolaydı. Ötekiler harfleri çizmekte, düz yazmakta zorlanıyorlardı... Verdiğim ilk örnek tamamen hayal ürünü, gerçekte böyle bir disleksi türü yok. İkinci örneğimin kulağa daha gerçekçi gelmesiyse tamamen tesadüf. O zamanlar disleksi nedir bilmiyordum, ne kendim mustariptim ne de mustarip birini tanıyordum. Oyunumdaki rahatsızlığı kendi kendime, sırf renk katsın diye uydurmuştum. Disleksi diye bir rahatsızlığın gerçekten var olduğunu hiç bilmiyordum, bilseydim şaşkına dönerdim.

Gerçek sınıfımız kırk iki kişiydi (benle birlikte kırk üç ama öğretmenim yoklamada ismimi söylemiyor, benimle konuşmuyor, beni yok sayıyordu); hayalî sınıfımda da kırk iki kişi vardı. Kırk iki farklı vaka. Kırk iki roman. İş yükümü azaltmak adına bir tanesini bile eksiltmeye gönlüm elvermezdi. Muazzam bir iş yükü söz konusuydu. Zira her disleksinin üstüne bir de farklı kalıtsal ve ailesel özellikler ekleniyor, başa çıkmam gereken terminoloji çıldırtıcı bir boyut kazanıyordu. Ama sezgilerim altı yaşındaki bir kız için müthiş kuvvetliydi. Örneğin, harfleri ters çizen öğrencimin babası kadın, annesi erkekti. Bu durum çocuğun okuldaki başarısını da etkiliyordu; annesinin yemek yapmasına yardım etmesi gerektiğinden (annesi erkek olduğundan yemek pişirmeyi bilmiyordu) ödev yapmaya vakti kalmıyordu. Üstüne bir de sefalet içinde yaşadıklarından (babası kadın olduğundan iş dünyasında başarısızdı) çocuğun okul gereçlerini kooperatiften benim ayarlamam gerekiyordu. Diğer kırk bir öğrencinin de buna benzer dertleri vardı. Tam bir keşmekeşti. Gerçek öğretmenler hayatta böyle büyük ölçekli bir işe girişmezlerdi.

Kendime şart koştuğum katı pedagojik yaklaşım durumu daha da karmaşıklaştırıyordu: Karmaşıklık asla sa-

deleşmemeli, durmadan ilerlemeliydi. Eğitimi (öğrencilerimin çokluğundan dolayı) labirentimsi bir sistem olarak görsem de benim labirentim tek yönlüydü ve her yol aynı yere çıkıyordu. Zira amacım kesinlikle öğrencilerin disleksilerini düzeltmek değildi. Onlara kendi olanakları dahilinde okuyup yazmayı öğretmek istiyordum; ilerleme sağlamak sadece bu kişiye özel sistemde mümkündü. Örneğin sözcükleri ters yazan çocuk "ana" sözcüğünü tersten yaza yaza binlerce sayfalık kitaplar, sözlükler yazabilirdi. Aslında benim uydurduklarım rahatsızlık değil, zorluk sistemleriydi. İyileştirilmeleri değil geliştirilmeleri gerekiyordu. Yani aralarındaki benzerlikten dolayı burada, sadece anlaşılmak adına "disleksi" diye adlandırmıştım.

Derslerimde önce konuyu anlatıyor (içimden, hayalî olarak tabii), sonra hatalarını düzeltmek için defterleri istiyordum (onlar da hayaliydi) ve kendini oyuna kaptıran çocuklara özgü mutlak bir samimiyetle, kırk iki öğrencimin hiyerogliften bozma yazılarını dikkatle kontrol ediyor, her birinin yazdıklarını kendi kurallarına göre çözerek düzeltiyordum.

Yetmezmiş gibi bir de disleksilerinin, İspanyolca hariç matematik, beden eğitimi, resim gibi derslerdeki verimliliklerini nasıl etkileyeceğini tespit etmeye uğraşıyordum. En kolay örnekten devam etmek gerekirse (çünkü her türlüsü vardı) ters yazan çocuğa dönebiliriz: bu çocuk hesap yaparken numaraları ters yazmakla kalmıyor, sonuçları da tersine çeviriyordu; yani iki artı iki sıfır, iki eksi iki dört ediyordu: Kolomb Avrupa'yı keşfediyor, meyve tohumdan önce geliyor; yaptığı çizimler ise hayalimde nasıl canlandırdığıma bağlı kalıyordu.

Her şeyi hayal etmem gerekiyordu; çünkü derslerimi verirken hiçbir malzeme kullanmıyor, somut unsurlara başvurmuyor, not almak için dahi kâğıt kullanmı-

yordum (zaten öğrenim hayatımın henüz başında olduğumdan öyle yavaş yazıyordum ki stenograf gibi not tutmam imkânsızdı, ayrıca onca öğrencinin ilerleme kaydedebilmesi için de elimi çabuk tutmam gerekiyordu). Derslerimi oturduğum yerden kımıldamadan, gözlerimi bir noktaya sabitleyerek veriyor, bilincimin izin verdiği ölçüde de radyoya kulak kabartıyordum. Kâğıttan kalelerim her an yıkılmanın eşiğindeydi, dikkatim dağıldığı anda ipin ucunu kaçırabilirdim. Kurtulmak için bir şemaya ihtiyacım vardı. Şemanın eksikliğini hissediyordum. Yüksek sesle oynayabilseydim bu kadar zorlanmazdım ama öyle oynamıyordum; çünkü oyunun güzelliği mahrem oluşundaydı. Dolayısıyla annemin verdiğim derslerden asla haberi olmadı. Beni oturduğum yere çakılıp kalmış, mermer gibi kaskatı kesilmiş halde görünce aklından neler geçiyordu, kim bilir...

Mecburen bir ezber yöntemi geliştirdim. Hafızam kusursuzsa da yeterli değildi. İçinde bulunduğum durum daha fazlasını gerektiriyordu. Geliştirdiğim yöntemde gerçek sınıfımın zihinsel bir görüntüsünü kullanıyordum. Görüntüyü ortaya çıkarmak için sınıftaki herkesin kımıldamadan, çıt çıkarmadan durması lazımdı. Oysa herkesin yerine oturup sessiz durduğu anlar nadir mi nadirdi, ki tahminimce altı yaşında kırk iki (kendimi saymıyorum) öğrenciden oluşan her sınıf için geçerlidir bu. Böyle tek bir an vardı: öğretmenimizin yoklama yaptığı an. İsimleri dua gibi okur, önce soyadları sonra adları söylerdi (benimki hariç; oysa ikinci sırada, Abate ile Artola'nın arasında yer almam gerekirdi). Her gün tekrarlanan bu listeyi ezberlemiştim. Yoklamanın sesi, zihnimdeki sınıf görüntüsüyle kaynaşıyordu; söylenen her ismin sınıfta belli bir yeri vardı... Ne yazık ki bu kaynaşma, görüntüyü hafızama yerleştirdiğim şekliyle kullanmamı engelliyordu. Zira yoklama listesinin alfabetik sırası ço-

cukların sınıfta oturdukları yerlerle örtüşmüyordu. Bu yüzden ses ve görüntü katmanlarını bir araya getirebilmek için mecburen habire zikzaklar çiziyordum...

Bir başladım mı dalıp gidiyordum. Üstelik bu dalgınlık hoşuma gitmeye başlamıştı; hayatımda tadacağım ilk uzun süreli ve yönetilebilir zevkti bu. Bana yakışacak şekilde sancılı, hatta ezici bir zevkti. Ve çok gecikmeden ulu bir hal aldı, kendini aştı... İrademin ucunda, ona eklenmiş olarak ortaya çıktı ve hayal gücüm çılgın bir iştahla üstüne atıldı. Okulu aştım. Talimatlar yağdırmaya başladım. Her konuda, yaşam hakkında talimatlar. Kimseye yönelik değillerdi; kişiliğimin içindeki, hayalî olarak dahi şekilleri olmayan soyut varlıklara yöneliklerdi. Hem kimseye yönelik değillerdi hem de herkestiler.

Verdiğim talimatların belli bir kaynağı yoktu. Bazen o sırada yaptığım şeylerle, bazense yapmadığım ve asla yapmayacağım ama en ince ayrıntısına kadar yöntemler geliştirdiğim başka aktivitelerle ilgiliydi (örneğin, dağa tırmanmak). Ama çoğunlukla o sırada yaptıklarıma bağlıydı. Hareketlerime bir de talimatlarım eklenince her şeyi iki kez yapar oldum. Aktivitelerle talimatlar kaynaşıp aynılaşıyorlardı. Yürürken bir yandan da hayalimdeki bir öğrenciye nasıl yüründüğünü açıklıyordum... Hiç de göründüğü kadar kolay bir iş değildi, hiçbir şey kolay değildi zaten... Çünkü işlevsel olmak zarif olmayı gerektirirdi, zarafetse ince ayrıntılarda saklıydı; benden başka kimsenin göremediği ayrıntılardı bunlar, aktarabilecek bir tek ben vardım... Oyunum hayatımı tamamen işgal ediyordu. Çatal nasıl tutulur, ağza nasıl götürülür, su nasıl yudumlanır, pencereden nasıl bakılır, kapı nasıl açılır, nasıl kapanır, ışık nasıl yakılır, ayakkabılar nasıl bağlanır... Yaptığım her şeye bitmek bilmez bir sözcük seli eşlik ediyordu: "Öyle yap... sakın öyle yapma... ben bir seferinde öyle yapmıştım... dikkat et de... kimileri şöyle ter-

cih eder... böyle yapınca pek de..." Hepsini çabucak, bir nefeste söyleyiveriyordum, ağırdan alabilme şansım yoktu; çünkü doğru ritmim bozulursa oyunum da bozulurdu, ayrıca ben örnek teşkil etmeliydim. Talimat gerektiren öyle çok aktivite vardı ki... yok yoktu... bazıları aynı anda gerçekleşirdi: hafifçe sağa bakıp gözleri uzaklara dikmek, gözbebeğinin ve başın hareketini kontrol etmek (ayrıca bu bakışa zarif düşüncelerin eşlik etmesi gerekirdi, yoksa bakışın değeri kalmazdı!), bir yandan da parmakların ucuyla yerden bir çakıltaşı almak... Çatal bıçak nasıl kullanılır, pantolon nasıl giyilir, tükürük nasıl yutulur. Kımıldamadan nasıl durulur, sandalyede nasıl oturulur, nefes nasıl alınır! Farkında olmasam da bu yaptığım düpedüz yogaydı; ultra yoga... Ama gözümde bir egzersizden öteydi: Bir dersti. Benim halihazırda yalayıp yuttuğum, her yönüyle bildiğim, hâkim olduğum bir ders... Bu yüzden öğretmem lazımdı... Her yönüyle biliyordum derken abartmıyorum, yaşam devamlı kendi kendini açıkladığından ben de her şeyi biliyordum. Gerçi asıl amacım bilmek ya da bildiğimi yapmak değil, bildiğimi açıklamak, öğretmekti... Aklın ve dilin işleyişi o kadar ilginçti ki, bazen öğretmenin de öğrencinin de ben olduğumu, talimatları kendi kendime verdiğimi fark ederdim.

9

Annem en iyi arkadaşımdı. Ama bu seçimimin kişiliğimle alakası yoktu, zaten benim için bir seçenek değil, zorunluluktu. Yalnızdık, dış dünyadan soyutlanmıştık. Birbirimizden başka kimimiz vardı? Böyle durumlarda zorunluluk erdeme dönüşür ve özünde zorunluluk var diye erdem azalmaz. Zorunluluk da. Bizimki öyle olmazsa olmaz bir mecburiyet değildi, derin köklerden ve bağlardan yoksundu. Alelade, gelip geçici bir zorunluluktu. Birbiriyle bizim kadar uyumsuz iki varlık zor bulunurdu. Zıt karakterlerdik ama birbirimizi tamamlıyorduk da diyemem; çünkü benzeşiyorduk. Annem de benim gibi bir hayalperestti. Bunu benden gizlese de küçücük bir belirti sayesinde ipliği pazara çıkmıştı. İnsan bir şeyleri saklamaya çalıştıkça sırları ortaya dökülür; ben de annemin verdiği işaretleri öyle çabuk algılıyordum ki zavallı anneciğim benden sır saklayamaz olmuştu. Canavarlarınki gibi delici bakışlarım hiçbir canlının hayatıma musallat olmasına izin vermiyordu.

Yine de aynı sene bir arkadaş edindim. Komşularımızdan birinin oğluydu, birlikte oyunlar oynardık, gayet normal bir arkadaştı... Neredeyse ben de normal mi normal bir kıza dönüşecektim. Ama o kadar da ileri gitmedim. Arturo Carrera ile tuhaf mı tuhaf bir arkadaşlık kurdum.

Rosario'nun banliyösünde, nehrin kıyısındaki viran mahallelerden birinde oturduğumuzu sanırım önceden de söylemiştim. Bir apartmanın en üst katında, fena sayılmayacak tek göz bir oda tutmuştuk. Böyle yerler genelde çocuk kaynasa da bizim apartmanda hemen hiç çocuk yoktu. Çocuklu kiracı kabul edilmiyordu. Benim için kuralı bozmuşlardı; çünkü hem kardeşim yoktu hem de annem başka çaresi kalmayınca onlara zekâ özürlü olduğumu söylemişti, tipim buna gayet uygundu. Arturo Carrero için kuralı bozmalarınınsa daha karmaşık bir sebebi olsa gerek ama hiç kurcalamadım. (Oysa her şeyin anahtarı bu.)

Annesi babası ölmüştü ve ninesinden başka akrabası yoktu. Ninesinin de ondan başka kimsesi yoktu. Durumları annemle benimkine benziyordu ama çok daha beterdi: Bizim Rosario'daki yalnızlığımız geçici, onların dünyadaki yalnızlığıysa kalıcıydı. Kişilikleri bizden farklı olduğundan aralarındaki ilişki de bizimkinden epey farklıydı. Nine yaşlı mı yaşlı, çocuk gibi ufacık, beyaz saçlı, siyah elbiseliydi: Sicilya lehçesiyle konuşuyordu ve söylediklerini bir tek torunu anlayabiliyordu. Yine de alışverişe yalnız başına çıkıyor, bütün komşularla çene çalıyordu. Nasıl beceriyordu, bilmiyorum.

Arturito ise yaşına göre kısa bir çocuktu; yedi yaşındaydı, benden bir yaş büyüktü ama boyu omzuma bile gelmiyordu; üstelik uzun da sayılmazdım. Benzi soluk, cildi yağlı, sarı saçları hep briyantinliydi. Anne babasının, teyzesinin falan olmadığı en çok kıyafetlerinden belliydi. Yakınında aklı başında bir yetişkin olsa ona yaşına uygun bir kılık seçerdi. Ama öyle biri olmadığından canı istediği gibi giyiniyordu. Takım elbiseler, kolalı beyaz gömlekler giyinip kol düğmeleri, kravatlar takıyor, bazen üç parçalı, yelekli takımlar ya da kareli spor ceketler, gri flanel pantolonlar, özenle cilalanmış vişne çürüğü mokasenler

kuşanıyordu. Cüceye benziyordu. Seçtiği kumaşlar ve kesimler içler acısıydı ama en fenası da bu abartılı kıyafetleri bilinçli olarak giymesiydi. Yine de fazla dikkat çekmediğini belirtmek gerek. Belki de apartmandaki ve mahalledeki insanlar ona alışmışlardı. Belki de tipine en çok, böyle gülünç giyinmek uyuyordu. Kişiliği sağlam bir çocuktu, orası kesin. Kişiliğinin bedelini yaşına uymayan kıyafetler giyinerek ödüyordu sanki. Benimse kişiliğim yoktu. Bedelini ödemeye hazırdım ama nasıl ödeyeceğimi hiç bilmiyordum. Arturito'yu taklit etmem hem maddi açıdan imkânsızdı hem de hiçbir işime yaramayacaktı ama çevremde örnek alacak başka kimse yoktu. İşte bu yüzden onu taklit etmeyi reddediyor, kişilikli olmayı reddediyor, birey olabilmemin sadece reddetmek sayesinde mümkün olabileceğini zannediyordum. Derken kendi kendimden sıkılmaya başladım. Aynaya bakınca beni temsil eden tek bir unsur bile görmüyordum. Görünmezdim. Alelade bir kızdım. Arturito'nunki gibi bir burun uğruna, ahenk dolu güzelliğimden hiç tereddüt etmeden vazgeçmeye hazırdım...

Arturito'yu betimlerken en çarpıcı özelliğinden, oransız büyüklükteki kanca burnundan bahsetmemek olmaz; burnu öyle büyük, öyle büyüktü ki koca bir çıkıntı halinde bütün suratını kaplıyordu. Bir diğer çarpıcı özelliği de sesiydi. Daha doğrusu, konuşma tarzı; ağzına gaz pompalamışlar ya da sıcak bir patates tıkmışlar gibi konuşurdu. Kendisine biraz züppe bir hava katan bu tarzı tarif etmek mümkün olmasa da taklit etmek mümkündü. Her şey taklit edilebilir.

Arturito kendini zengin sanıyordu. Mirasyedi olduğunu zannediyordu. Gerçekten toprak zengini bir ailenin tek ve son evladı olsaydı bir sürü mal mülk sahibi olması gerekirdi... Ama bu bir hayalden ibaretti. Fakir mi fakirdiler. Ninesinin tek tük dikiş işlerinden kazandığı

üç-beş kuruşla geçiniyorlardı ve Arturito'nun terzi masrafları ninesini iflas ettirmek üzereydi. Arturito hiç oralı olmasa da kadıncağız her ağzını açtığında paradan, yoksulluktan, ölürse torununun sefalete sürükleneceğinden bahsediyordu... Tabii bütün bunları kendi lehçesinde dile getirdiği için söylediklerini Arturito'dan başka kimse anlamıyordu. Öyleyse nasıl oluyordu da söylenenleri anlamasına rağmen anlamını, içeriğini, yani zengin olmadığını anlamıyordu? Ninesinin sözleri kulağına yağmur sesi gibi geliyordu. Sanki kadın Arturito'ya değil de seyircilere oynuyor, hiç anlamayacaklara anlatmaya çabalıyordu derdini!

Bunca tuhaflığa rağmen, ya da onlar yüzünden, Arturito mutlu bir çocuktu, bu açıdan normal (yani hiç var olmayan çocuklar arasında normal) olduğu söylenebilirdi. Benim gibi orta sınıf çocuklarının çektiği çileleri çekmiyordu. Hiçbir kaygısı yoktu. Okulda son derece popülerdi, moda konusunda öncüydü, arkadaş canlısıydı, başarılıydı. Sırf aynı apartmanda oturduğumuz için bana yakınlaşmıştı, aksi takdirde arkadaşları arasına hayatta kabul edilmezdim. Bana kol kanat gerdi, aracılık etti, zekâmı hep göklere çıkardı. Övgü konusunda da, her konuda olduğu gibi, delicesine cömertti. Her fırsatta erdemlerimi övüyor, zekâmın kendininkinden üstün olduğunu söylüyordu... Haklı da olabilirdi. Ben ne kadar içime kapanıksam o da o kadar dışa dönüktü. Saklayacak şeyi olmayan hiçbir şey saklayamaz. Benim de yoktu ama saklıyordum; insanlarla iletişim kurarken sanki biraz önce toprağa bir hazine gömmüşüm gibi davranıyordum. Okuldaki en popüler çocukla arkadaşlık kurabildiğime bir türlü inanamıyordum. Tabii bu düşüncemi Arturito'dan saklamaya özen gösterdim. Ayrıca ondan zarafet dersleri de almadım. Sanrılarla sarmalanmış zarif üslubum hâlâ bozulmamış halde içimde bakiydi, ne onun ne de başkası-

nın katkısına ihtiyacım vardı. Arturito'nun zarafetiyse başka bir tabakayı temsil ediyordu; zenginliğin tabakasını... Onun aldanışı kendi sanrılarıma başka bir gözle bakmamı sağlıyordu. Zengin olmak zarafetin, inceliğin, hassasiyetin uzağından geçerek ötesine gitmek anlamına geliyordu: Zenginlik insanı ışıltılı ve yoğun bir hayata taşıyordu. Taşıyordu ama benim yaşam sebebim olan ışık ve gölge oyunlarının, fark yaratan küçük hareketlerin esamesi okunmuyordu. Dolayısıyla, ister istemez, kötü niyet gütmeden Arturito'dan saklanmaya başladım. Küçücük bir parçamı sakladım, geri kalanımı da bu parça sakladı... Sahip olabileceğim yegâne arkadaşa ihanet ettim... Bunu nasıl yapabildim, bilmiyorum. Gerçi biliyor da olabilirim. Sanki arkasında, sınırları olmayan bir kişiliğin savrulmalarını sakladığım bir maske takmıştım.

Arturito'nun en gözde sanrılarından biri de maskeli balolardı, sözde her sene karnaval döneminde düzenlediği bu eğlencelere sayısız dostunu davet ederdi. Anlattıkları bana pek inandırıcı gelmese de Arturito hiç tınmaz, kendinden son derece emin bir tavırla önceki karnavallarda başına gelen tuhaflıkları anlatır dururdu. Annemle ben apartmana karnavaldan hemen sonra taşınmıştık ve gelecek karnavala epey vakit vardı, dolayısıyla bu hikâyelerde doğruluk payı olup olmadığını öğrenmem mümkün değildi. Arturito'ya göre maskeli balolar hayatın vazgeçilmez öğelerindendi. Sürekli bir maskeli baloya gitmek üzereymiş gibi küçük takım elbiselerle gezmesi boşuna değildi. Henüz bahar mevsiminde olmamıza rağmen sonraki karnavalda düzenleyeceği balo-da hangi kılığa gireceğini düşünmeye başlamıştı. Beni de çoktan davet etmişti... lütfedip katılırsam, teşrif buyurursam, seviyemin katbekat altındaki bu hoppalıklara vaktimi ayırmaya tenezzül edersem...

Bence hayal gücü pek de kuvvetli sayılmazdı. Hele de bana kıyasla. Hayalleri aşırı abartılıydı; bu konuda da

(bence) ölçüyü biraz kaçırıyor, mutlu (yani zengin, soylu, tasasız) olabilmek adına abartılı hayallere kapıldıkça üstüne ışıltılı bir pus çöküyor, yaratıcılığı kayıplara karışıyordu. Gelecek karnavalda astronom kılığına girmeyi kafaya koymuş, başka bir şeyden söz etmez olmuştu. Kostümünün nasıl olacağı hiç önemli değildi: Astronom kavramı onun gözünde yalnızca "astronom" sözcüğünden ve bu sözcüğün çağrıştırdığı (kendi deyişiyle) "güzeller güzeli" yıldızlar, takımyıldızlar ve galaksilerden ibaretti.

Yine de bana baloya hangi kılıkta gideceğimi sorduğunda, hayal gücüm onunkinden bin kat daha zengin olmasına rağmen, cevap veremedim.

Böylece bana yardım etmeye karar verdi. Bir akşamüstü, okuldan sonra, radyo tiyatrolarından önce... Apartmanın avlusundaydık ve üzerimize bir ölüm sessizliği çökmüştü; ne de olsa çocuktuk, günün herhangi bir saatinde derin dalgınlıklara kapılabiliyorduk. Birden elinde bana uyabilecek bir şeyi olduğunu söyledi, kostümden sayılmasa da en azından fikir verebilirdi... Odasına gitmek üzere yanımdan ayrıldı. Sessizlik hâlâ sürüyordu. Ninesinin de hiç sesi duyulmuyordu... Herkes aynı anda uykuya daldığında da etrafa böyle bir sessizlik çökerdi, oysa siesta vakti geçmişti: Tesadüfi bir sessizlikti. Tedirgin oldum, huzurum kaçtı; Arturito nasıl da tez canlıydı, bir şeyi kafasına koydu mu hemen yapmak isterdi, dışındaki dünya onu çok az ilgilendirirdi. Acaba elinde neyle çıkıp gelecekti? İstemeden de olsa beni incitebilirdi. İçimde bir telaş dalgası kabarıp söndü. Doğaüstü vurdumduymazlığıma güvenim tamdı.

Ama kaygılarım boşunaydı. Getire getire kartondan bir burun getirdi. Habire yapıp durduğu şakalardan birinde kullanmıştı... Yoğun bir sosyal yaşantının bol mizah gerektirdiği felsefesini benimsemişti; mizah anlayışı, hatırlandığında insanı gülümseten basit şakalardan iba-

retti. Getirdiği şey alelade bir burundu ama kocamandı ve kafaya tutturmak için kauçuk bir lastiği vardı... Tıpkı kendi burnuna benziyordu ama daha büyüktü... Burnu görünce neşeyle havalara uçtum, çocukluk işte. Bana mı getirmişti? Elbette, sormama gerek bile yoktu. Arturito bazen müthiş bonkördü. Bazense delicesine cimri. Tezatlarla doluydu. Burnu bana kendisi taktı. Takmayı beceremeyeceğimden değil... kendimi üstün gördüğüm için böyle basit işleri yapmaya tenezzül etmediğimden. Suratıma cuk oturdu. Arturito beni süzüp neredeyse hazır olduğumu söyledi. Kostümün tohumu, özü bendeydi, geriye bir tek ilaveler kalıyordu... Annemin eski bir elbisesini kullanabilirdik... Birden Arturito da neşelendi, ya da belki önceden de neşeliydi ve gözümden kaçmıştı... Ama neşesi giderek azaldı... böyle olacağını tahmin ediyordum zaten. Birimiz altı, birimiz yedi yaşındaydık, her şeyi aceleye getiriyorduk... Balo hemen o akşam olacakmış gibi davranıyorduk... Apartmana çöken olağanüstü sessizlik, zamanı askıya almıştı. Arturito'nun aklına bir fikir geldi ve yine odasına koştu... Elinde tuttuğu bir cismi şaklata şaklata yanıma döndü. Ninesinin porselen takma dişleriydi elindeki. Kolayca yürütebilmesine hiç şaşırmadım; çünkü kadıncağız nadiren takardı... Dişleri birbirine vurduğunda çıkan takırtılar sessizlikte yankılanıyordu, her şeyin kolayca çalınabileceği o sessizlikte... Burundan sonra sıra takma dişlere gelmişti. Takmamı istedi... ama ben elbette reddettim... Öyle bir şeyi hayatta ağzıma değdirmezdim, ağza alınıp emilecek şeylere karşı takıntım vardı. Kendi ağzına takınca suratı yamuldu, hele de gülünce... Olacakları tahmin edebiliyordum: Şimdi de burnumu isteyecekti... Almasın diye ellerimle yüzümü örttüm, içgüdüsel bir hareketti. Masumane bir tavırla takma burun ve takma dişin astronom kılığının birer parçası olacağını söyledi. Rica etse tereddüt

etmeden verirdim... Ama öyle yapmadı, beni ikinci kez ters köşeye yatırdı, cömertliği ortaya dökülmüş, her yana nüfuz ediyordu... Dişin ucuna bir ip bağlayıp boynuma asacaktı; "yamyam" kılığına girecektim... Hatta ve hatta... burnu boynuma asacak, dişi de toka gibi saçıma takacaktım... ya da burnu göğsüme, takma dişi de koltukaltıma... Bir an hesaplara daldı; burun ve dişle vücudumda oluşturabileceği öyle çok kombinasyon vardı ki... Kaçışı yoktu artık... fikir ilk benim aklıma mı geldi yoksa onunkine mi, söylemek zor... Burun, burnumun üstüne konacaktı, başka yerler uygun değildi... Takma diş de onu ısıracaktı... Başlı başına bir kostümdü bu: hayaletin ısırdığı kız kostümü... Hayalet sayesinde zamanda bir delik açılmıştı, karnavalın altı ay sonra olması önemli değildi artık... Arturito dişleri mükemmel bir açıyla burnuma yaklaştırdı... Kimi doğaçlamalar vardır ki her türlü sanat eserini solda sıfır bırakır... dişleri burnuma değdirmeden kartona tutturdu... Karton hasar görecek diye kaygılandım ama Arturito cömert olduğu kadar fedakârdı da, eşyalarının zarar görmesi önemli değildi, yeter ki amaç gülmek, hoşça vakit geçirmek olsun... Minicik porselen dişler sıçan dişi gibi sivriydi... Ben porselenden olduklarını bilmiyordum, takma dişlerin ölen kişilerin dişlerinden yapıldığını zannediyordum; böyle zanneden çoktur... dişler kartonu delip geçti... Arturito'nun gülmekten gözleri dolmuştu, bir yandan da beceriksizce kostümümü düzeltmeye uğraşıyordu... Ben aynada kendime bakmak istiyordum... aslında buna pek gerek yoktu, arkadaşımın gri gözlerinde yansımamı görebiliyordum... müthişti... hayalet tarafından ısırılan kız... Ama Arturito, yaşamına hükmeden kılık değiştirme hevesinin de etkisiyle ipin ucunu kaçırdı. Dişleri fazlaca bastırdı. Ölü birine ait olduğuna dair artık hiç şüphemin kalmadığı dişler burnumun etine kenetlendi... Zira Arturito'nun (kar-

tondan) koca burnunun altında benim burnum, gerçek burnum vardı... Öyle şaşırmıştım ki canımın yandığını dahi fark etmekte geciktim... Etimi unutmuştum ve ısırılınca dehşete kapılarak nefesim kesilerek hatırladım... Tüyler ürperten bir çığlık attım... Burnumun koptuğuna emindim; artık bir canavardan, bir kurukafadan farkım kalmayacaktı... Arturito irkilerek geri çekildi. Yüzümdeki ifade kanını dondurmuştu... bunu bir daha asla unutmayacaktı... komik bir anı olarak hatırlayacaktı, nice anısının arasında bir tane daha, belki de en güzeli, en komiği... ancak o sırada bunun bilincinde değildi... Beni gördü ve ben de şaşkın gözlerinde kendimi gördüm, elinden kurtuldum ve ağlayarak, çığlık çığlığa koşmaya başladım... var gücümle koşuyordum, ödüm kopmuştu... Nereye gidiyordum? Nereye kaçıyordum? Bilmiyordum ki! Şakalardan, mizahtan, müstakbel anılardan kaçıyordum... dostluktan kaçıyordum ama saftirik Arturito'nun zannettiği gibi kibrimden ya da yapacak daha önemli bir işim olduğundan değil: Korkuydu ayaklarımı kanatlandıran, korkuların en karanlığı.

10

Bütün bu başıma gelenler sayesinde zaman geçip gitmişti. Normalde hiçbir şeyin farkına varmayan ben, aniden havanın kıvamının değiştiğini, soğukların azaldığını, günlerin uzadığını fark etmiştim... Bahar geliyordu. Sanki koca bir sene geride kalmış, hiç aşina olmadığım ölü bir kütleye dönüşmüştü. En küçücük farkları, hareketleri, titreşimleri ve düşünceleri dahi yuttuğunu, onları şimdiki zamandan sökerek yerlerine yepyeni, baş döndürücü, azgın bir şey koyduğunu seziyordum. İyimserliğe kapıldığımdan değildi bu (yaşadıklarım halihazırda iyimser olmamı engelliyordu; zaten iyimserliğe kapılmak tarzım değildi). Daha ziyade bir döngünün varlığını kavramış olmamdandı ama yaşamım ancak geçen sonbaharda, Rosario'ya taşınmamızdan kısa bir süre sonra (tabiri caizse) başladığı için bu döngüyü tekrarlanan bir şey olarak değil, düz bir çizgi olarak görüyordum. Kısacası, bu gidişatın yakında değişeceğini hissediyordum.

Etrafımdaki dünya da ben de değişirken gidişat nasıl değişmesindi ki? Artık ne okula aldırış ediyordum, ne babamın yokluğuna, ne öğretmenimin tavırlarına, ne radyoya, ne de Arturito'ya. Her şey aşına aşına şeffaflaşmıştı sanki... Ben de bu şeffaflığa yapışmama rağmen hiç telaş-

lanmıyor, acı duymuyordum; yapışmamıştım da kuş gibi uçarak içinden geçiyordum adeta. Pringles'te otururken keyfini çıkardığım açık alanların özlemini duyuyordum; oysa Pringles'e dair hiçbir şey hatırlamıyordum; mutlak bir hafıza tutulması beni hafızamın müdahalesi sonucu var olan Rosario'nun öncesindeki yaşamımdan ayırıyordu. Ama Pringles'teki açık alanlar birer hatıra değildi. Bir arzu, bir tür mutluluktu ve her yerden erişilebilirdi: Tek yapmam gereken gözlerimi açmak, elimi uzatmaktı...

Bu alanın, bu mutluluğun bir rengi vardı: pembe. Günbatımında gökyüzünün büründüğü pembe, akıl almaz bir biçimde belirerek yaşamımı temsil eden engin, şeffaf, uzak pembe. Ben engin, şeffaf, uzaktım; akıl almaz yaşamımsa gökyüzünü temsil ediyordu. Yaşamım kendi tablomdu. Yaşamak kendimi renklendirmekti, gökyüzüne asılı, anlaşılmaz ışığın pembesiyle...

Mahallemizin apartmanları alçak, sokakları genişti, gökyüzünde gerçekleşen şölenler insana elini uzatsa tutabileceği kadar yakındı. Annem dört blok ötedeki okuluma yalnız başıma gitmeme izin vermeye başlamıştı. Yolu uzatıyor, dolandırıyordum özellikle de dönüşte, alacakaranlık çökmeye başladığında. Özgürlüğün, aylaklığın keyfini çıkarıyordum. Şehri keşfediyordum... Tabii fazla içerilere girmeden, kendi köşemin sınırlarını aşmadan... Şehrin geri kalanını hayalimde canlandırıyor, her gün nehrin eve yakın bir noktasına gidip karşı kıyıyı izliyordum. Evden çıkmak için fırsat kolluyordum. Annem her dışarı çıktığında ona eşlik ediyordum... Aslında önceden de hep etmiştim; çünkü annem beni evde yalnız bırakmaya cesaret edemezdi, neyden korkuyorsa! Ona eşlik ederken oyunlar oynamaya bayılıyordum. Birazcık hoşuma giden her şey takıntıya, bağımlılığa dönüşüyordu. Ortası yoktu. Bu ona ne kadar sorun çıkarıp canını sıksa da annem so-

nunda dayanamayıp pes etti. En sevdiğim oyun da "takip" oyunuydu. Anneme eşlik etmeyi bırakıp yüz metre kadar ilerlemesini bekliyordum. Ardından ilk gördüğüm yere saklanıp annemi ağaçtan ağaca, eşikten eşiğe saklana saklana takip ediyordum... Saklanmadığım yer yoktu (sırf kurmacayı sevdiğimden "saklanmak" diyorum; annem çabucak usanmış, peşime düşmeyi bırakmıştı): park edilmiş arabalar, sokak lambaları, yayalar... Annem başka sokağa saptığında köşeye kadar koşup onun iyice uzaklaşmasını bekliyor, bir yandan da bir sonraki saklanacağım yeri planlıyordum... Bir dükkâna girecek olursa saklandığım yerden gözlerim dükkânın kapısına dikili, çıkmasını bekliyordum... Eve döndüğündeyse keyfim kaçıyordu. Belki tekrar dışarı çıkar diye yarım saat köşemden ayrılmıyor, sonunda içeri girince de çoğunlukla şamarı yiyordum; hinliklerim asabını bozuyordu, bozmayacak gibi de değildi. Hemen her seferinde birbirimizi kaybediyorduk. Kendime fazlaca güvenip arayı iyice açtığımda onu gözden kaçırıyor, mesafeleri karıştırmaya başlıyordum. Bunun üstüne, annemin gelip gelmediğini bile bilmeden, geri dönüp apartmanımızın holünde saklanıyordum... Birkaç kez peşinde olmadığımı fark edip alışverişin ortasında eve döndüğü olmuştu... Suratıma şamarı yapıştırmış, elimi çatırdatarak kavramış ve çeke çeke alışverişe götürmüştü... Arsızın tekiydim. Oyunda özgürlüğümü buluyordum. Ne tuhaftır ki, oyunumu oynarken içimden asla o meşhur talimatlarımı vermezdim, halbuki bu aktiviteye ne kadar uygundular... Takiplerim zaten kendi içlerinde şehri meydana getiren birer talimat, birer haritaydı... Annem evimizin çevresindeki son derece kısıtlı bir bölgeden dışarı çıkmaz, hep aynı sokaklardan geçer, aynı yerlere uğrardı: bakkal, kasap, balıkçı, manav... Buralarda kaybolma ihtimalim yoktu. Onu er ya da geç kaybetsem de asla

kaybolmuyordum. Yine de annem kaybolacağımdan korkuyordu. Kaybolsaydım hiç şaşırmayacaktık. Nasıl olup da hiç kaybolmamıştım, ben de bilmiyorum.

Asıl anlayamadığım, annemi nasıl olup da kaybedebildiğim, azimle peşine düşmeme rağmen nasıl gözden kaçırabildiğimdi; halbuki dünyanın en kolay işi olmalıydı. Annemin kendisini gözden kaçırmamı hiç istemediğini sezebiliyordum. Ama oyunumda annem sinsi bir suçluydu ve peşine takılan mahir dedektifi fark ediyordu; dedektifse açıkgözlük edip onu şaşırtıyor ya da en azından şaşırtmaya çalışıyordu... Zavallı anneciğim böyle olacağını bilse boynuma tasma takardı. Ama geride kalmamı ve kapı eşiklerine saklanmamı engelleyemediği için elinden bir tek ortadan kaybolmamamı rica etmek geliyordu... Geri zekâlı kızı yine kaybolmasın diye her şeyi yapmaya hazırdı: yola ekmek kırıntıları bırakmaya, fosforlu kıyafetlere bürünmeye, elinde bayrakla gezmeye... Ama bunların hiçbirini yapamazdı. Umursadığını belli etmemeliydi, aksi takdirde oyunuma katılmış sayılırdı; ne kadar kolay olurdu kaldırımın ortasından ağır ağır yürüse, gözden hiç kaybolmasa, her köşede, her dükkân kapısında biraz oyalansa... Böylece onu hiç gözden kaçırmazdım. Ama oyunuma katılması imkânsızdı; istese de katılamazdı. Saklanarak, beni atlatarak işimi kasten zorlaştırması da imkânsızdı; istese de başaramazdı; çünkü annelik güdüleri devreye girer, kaygılanırdı. Geriye kalan tek seçenek doğal davranması, dışarı yalnız çıkmış, peşinde kimse yokmuş gibi alışverişe devam etmesiydi... Ama bu da imkânsızdı! Hatta seçeneklerin en imkânsızıydı. Bakışlarımı ensesinde hisseder, yüz metre gerisinden geldiğimi, bir köpeğin ya da bir çöp tenekesinin arkasında gizlendiğimi adı gibi bilirken bunu nasıl başarabilirdi ki? Elinden ne gelirdi? Üç imkânsızlığın oluştur-

duğu bir kombinasyona mahkûmdu, hiçbirini uygulayamıyor, aralarında sekip duruyordu...

Başarısızlıklarımdan cesaret alarak (başarılarımdan cesaret almakla işim olmazdı!) oyunumu zorlaştırmaya başladım. Aramıza koyduğum mesafeyi yüzden iki yüz metreye çıkardım. Çok geçmeden de annemi gözden kaçırdım. Görsel değil, tahmini bir takipti artık benimki. Dünyayla ilişkimi şekillendiren, mükemmeliyetçi talimat verme huyumun etkisiyle bu duyumu geliştirdim. Başarısızlığım ikinci planda kaldı. Önemli olan kurallar ve talimatlardı. Üstelik bu sayede, avlandığımı daha kuvvetli, daha yoğun hissediyordum... Derken her şey tersine döndü. Annemi gözden her kaybettiğimde (ki bunun genelde dışarı çıkmamızın hemen akabinde gerçekleştiği dikkatimi çekmişti) asıl takip edilenin *kendim* olduğunu hissetmeye başladım.

Bu hissim her gün katlanarak arttı. En iyisi anneme bahsedeyim, diye düşündüm. Akılsızlığım dehşet boyutlara ulaşmıştı. Annem başta pek aldırış etmedi ama azıcık daha ısrar ettiğimde işkillenmeye başladı. Öyle korkunç olaylar duyuyorduk ki... Bana peşimdeki kişiyi görüp görmediğimi, erkek mi kadın mı, genç mi yaşlı mı olduğunu sordu... Halbuki benim kastettiğim o değil, peşimdeki hisler, ayrıntılar, "talimatlar" idi. Ama bunu anneme nasıl söyleyeceğimi bilemiyordum.

"Bundan böyle elimden tutmadıkça sokağa çıkmak yok!"

O sıralar bulvar gazetelerinde çarşaf çarşaf çıkan haberlerde, boş arsalarda ırzına geçilmiş ve kanları çekilmiş çocuk cesetlerinden bahsediliyordu... Damarlarında bir damla bile kan kalmadığı söyleniyordu. Memlekette vampir fırtınası kopmuştu. Annem neticede bir köylüydü; çok cahil sayılmasa da (orta birden terkti) saftı, kolay inanır-

dı... Birbirimizden ne kadar da farklıydık! Annem bulvar gazetelerindeki haberlere inanmakla kalmaz (neticede ben de biraz inanırdım), okuduklarını kendi yaşamına uygulardı... Bizi bir uçurum gibi ayıran temel farkımız işte buydu. Benim gerçekliğim inançlardan, ortak inançların meydana getirdiği gerçeklikten tamamen ayrıydı...

Bir seferinde, kendimi takibe kaptırdığım anlardan birinde... annemi büsbütün kaybediverdim. Sağa mı sapsam, sola mı gitsem, doğrudan iki blok ötedeki evimize mi dönsem karar veremeden öylece kaldım.

Üstelik dışarı daha yeni çıkmıştık, annemin dönüşe geçmesine en az yarım saat vardı; kızgın ve endişeli dönecek belki benim yüzümden alışverişini yarıda bırakmış olacaktı... Tam o sırada tanımadığım bir kadın yanıma geldi:

"Merhaba, César."

Adımı biliyordu. Ben kimseyi tanımazdım, kimse de beni tanımazdı. Nereden çıkmıştı bu kadın? Belki de bizim apartmandandı ya da annemin uğradığı dükkânların birinde çalışıyordu; gözümde bütün kadınlar aynıydı, birbirlerinden ayırt edemezdim, dolayısıyla onu tanımadığıma pek şaşırmadım. Esas tuhaflık, benimle konuşmuş olmasıydı. Zira onun kimliğinden çok benim kimliğim önemliydi. Kimselerin dikkatini çekmediğime, alelade bir tipim olduğuna öyle emindim ki bu bir mucize sayılırdı. Belki de burnumdaki izden dolayıdır, diye düşündüm, elimi burnuma götürerek.

"Buruncuğuna ne oldu bakayım?" diye sordu, ilgiyle gülümseyerek.

"Isırdılar," dedim, hiç ayrıntıya girmeden; olanları anlatmak istemediğimden değil (sonradan anlatacağıma kendi kendime söz verdim) nezaketimden, kadını kırmamak, vaktini almamak için.

"Yazık sana. Haylaz bir arkadaşın mı ısırdı? Yoksa bir köpecik mi?"

Konuyu eşelemesi canımı sıktı. Belli ki nezaketimin değerini bilememişti. Ben konuyu değiştirmek için sabırsızlanıyor, kimliğini açıklığa kavuşturalım istiyordum ki ısırık hikâyesini en ince ayrıntısına kadar anlatabileyim. Sabırsızlığım yüzünden zorlansam da gülümseyerek omuz silktim.

Kadın düşüncelerimi okumuş gibi konuyu değiştirdi.

"Beni hatırladın mı?"

Başımı evet anlamında salladım, hâlâ gülümsüyordum ama tebessümüm biraz gevşemiş, tatlılaşmıştı. Kadın bariz biçimde irkildi ama hemen toparlandı. İyice gülümsedi.

"Gerçekten hatırladın mı?"

Sırf nezaketimden evet demiştim, altta kalmak istemiyordum; çünkü belli ki o beni tanıyordu.

Başımı yine evet anlamında salladım ama hareketimin anlamı tamamen değişmişti. Bu yeni anlamı tam kavrayamasam da kabaca tahmin edebiliyordum. Bu kadın aslında beni tanımıyor, bana yalan söylüyordu, beni kaçıracaktı, bir vampirdi... Her tahminde bir kuşku payı vardır. Nezaket de, (nezaketten doğan temkinle birlikte) bu paydan yola çıkarak her şeyi işgal ediverdi. Vampirler gerçek olsalar bile beni fazla korkutamazlardı; en büyük korkum statükonun bozulmasıydı. Nezaket demek istikrar ve denge demekti. Bana göre her şey buna bağlıydı. Nezaketi elden bırakmaktansa bir vampirin eline düşmeyi yeğlerdim. Her halükârda ben vampirlere inanmıyordum ve bu kadın bir vampir değildi. Başımı evet anlamında sallarkenki asıl amacım, her şeyin olduğu gibi devam ettiğini göstermekti.

"Yok, hatırlamadın ama önemli değil. Annenin arka-

daşıyım ama onu senelerdir görmedim. Pringles'ten tanışıyorduk... Annen iyi mi?"

"Çok iyi."

"Ya Tomás?"

"Hapiste."

"Evet, duymuştum."

Sıradan görünümlü bir kadındı; esmerdi ama saçları sarıya boyalıydı, kısa boylu, tombul ve şık giyimliydi...

Histerik, sanrıya kapılmış gibi bir hali vardı. Havadaki gerginliği fark etmek zor değildi. Tesadüfen yolda karşılaşılan küçük bir kıza böyle yaklaşılmazdı. Sanki önceden prova yapmıştı ve kendisi için önem taşıyan bir oyunu sahneliyordu. Bundan pek işkillenmiyordum; çünkü böyle bir sürü insan vardı, bilhassa da kadınlar hiç ayırt etmeden her olaya trajik tepkiler vermeyi başarıyorlardı.

"Sokakta yalnız başına ne yapıyorsun? Bir şey almaya mı gönderdiler?"

"Evet."

Bakışları hayret doluydu. Evetlerim bütün planlarını altüst etmişti. Dolayısıyla hemen sadede geldi.

"Evime gelmek ister misin? Hemen yakında oturuyorum, sana kurabiye ikram ederim..."

"Bilmem ki..."

Gerçek, kaçırılacağım gerçeği aniden üzerime çöktü. Oysa buna hiç hazırlıklı değildim. Başıma gelenlere inanmıyordum. Nezaketim tam bir aptallıktı. Ayıp olmasın diye her şeyden vazgeçiyordum, yaşamdan bile. O andan itibaren müthiş bir korkunun esiri oldum. Korkumdan nezakete sığındım, zaten hep böyle olmaz mıydı? Aksi olsaydı çok şaşırırdım.

"Sonra seni evine götürürüm. Anneni de görmüş olurum, kaç zamandır görüşmedik."

Yanıtımı beklerken havadaki gerginlik bin kat arttı.

"Ha, o zaman tamam," dedim, abartılı bir hevesle; aramızdaki engelleri aşmak için harcadığı emeğe teşekkür etmek adına.

Elimden tutup beni tatlılıkla Brown Caddesi'ne yönlendirdi. Sürekli konuşuyordu ama söylediklerini dinlemiyordum. Telaştan tıkanıp kalmıştım. Bana baktığında ona gülümsedim. Adımlarına ayak uydurdum ve elimi sıkan eline aynı şekilde karşılık verdim. Ne kadar uslu durursam kaçırılma ihtimalimin de o kadar azalacağını zannediyordum. Göz açıp kapayana kadar bir otobüse bindik ve tanımadığım sokaklardan geçmeye başladık. Otobüste pek kimse olmasa da kadın ortalığa konuşuyor, benimle şakalaşıyor ve sürekli adımı söylüyordu: César, César, César. İsmimin telaffuz edilmesine bayılırdım; en sevdiğim sözcüktü.

"Hatırlıyor musun César, sen küçücük bir oğlanken birlikte dondurma yemeye giderdik?"

"Evet."

Düpedüz yalan söylüyordum. Hayatımda hiç dondurma yememiştim ki!

Rolümü iyice benimsemeye, olacakları merakla beklemeye başladım... Nezaketim saçmalık seviyesine çıkmıştı: Beni başka bir kızla karıştırdığını varsaydım; belki o kızın adı da benimkiyle aynıydı, Pringles'te doğmuştu, babası hapisteydi... Sahiden böyleyse gerçekleri öğrenince büyük hayal kırıklığına uğrayacaktı... öfkelenmesi bile mümkündü; çünkü evetlerimin abartılı nezaketimin ürünü birer yalan olduğu ortaya çıkacaktı.

Uzak ve tanımadığım bir mahallede otobüsten inip el ele birkaç blok yürüdük... Derken kadının tavırları değişmeye, özenle bastırdığı deliliği yüzeye çıkmaya başladı; iğnelemelerle dolu, şiddetli bir delilikti bu. Onu tamamen çıldırtmaktan korktuğumdan daha da nazikleştim.

"Annem sizi görünce nasıl da sevinecek!"

"Evet. Sevinçten havalara uçacak."

"Ne güzel bir mahalle!"

"Beğendin mi, César'cığım?"

"Evet."

Sesi nasıl da habisleşmişti! Teşhisim şüpheye yer bırakmıyordu: Bu kadın deliydi. Hayalî bir statükoyu reddetmek için deli olmak gerekirdi. Gerçekliğin gerçek olduğunu kabullenmek için deli olmak gerekirdi. Bir delinin eline düştüğümü düşünmemeye çalıştım. Neticede bana ne yapabilirdi ki?

Geldik. Anahtarını çıkarıp eski bir evin kapısını açtı. İçeriden kilitledi. Ev kısmen terk edilmiş gibiydi. Elimi bırakmadan (anahtarı ve kapıyı da hep sol eliyle tutmuş, elimi bir an olsun bırakmamıştı) beni bir koridordan ve karanlık odalardan geçirdi; acele ediyor, hiç konuşmuyordu. Ben söyleyecek hoş bir şey arıyordum ama bir şey bulamadan evin arka tarafındaki büyük bir odaya ulaştık. Kadın ışığı yaktı; çünkü odanın penceresi yoktu. Gelmiştik. Elimi bırakıp iki adım geriledi. Alev alev gözlerini üstüme dikti.

Maskesini çıkardı ve cadı tarafı ortaya çıktı... Oysa buna hiç gerek yoktu, ben zaten nezaketim sayesinde maskesini düşürmüştüm. Beni iyi kalpli olduğuna ikna etmek için insanüstü bir çaba sarf etmişti... Şimdiyse kalkmış, beni kötü kalpli olduğuna ikna etmeye uğraşıyordu... Ama bu dönüşüm zannettiği kadar kolay olmayacaktı. Taktiğim işe yaramış, artık ona inanmam imkânsız hale gelmişti.

"Benim kim olduğumu biliyor musun?"

Gülümseyerek başımla onayladım.

"Benim kim olduğumu biliyor musun, arsız seni?"

Gülümseyerek başımla onayladım.

"Benim kim olduğumu biliyor musun, sümüklü salak? Baban olacak hayvanın öldürdüğü dondurmacının karısıyım. Dulum, dul! İşte karşındayım!"

"Ha," dedim, yine gülümseyip başımla onaylayarak. İnadıma kendim bile inanmakta zorlanıyordum: hâlâ aptalı oynamaktaydım. İçinde bulunduğum durumda en mantıklısı da buydu. Hazır bu kadar ileri gitmişken ebediyen aptalı oynamamda bir sakınca yoktu.

"Aylardır sizi gözetliyorum, seni ve annen olacak o şıllığı. Yaptığınız yanınıza kalmayacak! Baban olacak o hayvana sekiz yıl verdiler, topu topu sekiz yıl! Zavallıcığımı öldürdü o..."

O anda, istemeden en büyük nezaketsizliği gösterdim: Gülümsedim, omuz silkip şöyle dedim:

"Valla bilmiyordum..."

Gayet de iyi biliyordum. İntikamın ne olduğunu biliyordum: Başka şey bilmediğim bile söylenebilirdi. Ama nezaketi elden bırakmamak için tek elimden gelen masum rolü yapmak, bütün bu yetişkin konularından anlamadığımı göstermekti. Belki de son şansım olduğunu bildiğimden, bilinçli olarak omuz silkmiş ve öyle demiştim. Bana göre herhangi bir sorun yoktu. Ama kendi kuyumu kazmış oldum. Başka ne söylesem kurtulabilirdim; kadın kendine gelebilir, güttüğü korkunç kan davasını sonuçlandırmaktan vazgeçebilirdi... Ne de olsa bir kadındı, kalpsiz değildi, pişman olabilirdi; ben altı yaşında küçücük bir kızdım, masum mu masumdum, hiçbir suçum yoktu ve aslında o da bunun farkındaydı... Ama ağzımdan çıkan, "Valla bilmiyordum," sözü öyle kusursuzdu ki kadını tamamen çığırından çıkardı, gözünü kör etti. Nazik gülümsemem "nasıl diyorsanız öyledir, hanımefendi" anlamı taşısa da bardağı taşıran son damla olmuştu. Kadının tek istediği bir açıklamaydı ama ortada açıklanacak bir şey kalmamıştı.

Başka bir şey söylemedi. Odada bir sürü madenî eşya vardı: Dondurmacı dükkânından geriye kalanlardı bunlar. Hepsini önceden hazırlamıştı. Küçük bir motoru çalıştırdı (kablolar üstünkörü bağlanmıştı, yalnızca bir kez kullanılacağı belliydi) ve motorun uğultusuna çırpılan bir kremanın çıkardığı guluk guluk sesleri karıştı. Kadın alüminyum bir kovanın kapağını yere fırlatıp içine baktı ve motoru kapattı... Elini kovaya daldırdı ve çıkardığında parmaklarının arasından oluk oluk çilekli dondurma aktı...

"İster misin?"

Olduğum yere çakılıp kalsam da son kez tahtadan bir kukla gibi "gülümseyerek başımla onaylamaya" hazırlandım... Dehşetin zirvesindeydim... Neyse ki kadın bir şey yapmama fırsat tanımadı. Üzerime atılıp beni bir bez bebek gibi havaya kaldırdı... Hiç karşı çıkmadım, kaskatı kesilmiştim... Dondurma bulaşan elini silmemişti; gömleğimin koltukaltlarından yükselen soğuk hissi içimi gıcıkladı. Kovaya yaklaşıp beni kafaüstü içine daldırdı... Kova kocamandı, bense ufacıktım; krema yumuşak olduğu için dönerek ayaklarımı dibe basmayı başardım. Ama başımı dışarı çıkarmayı beceremeden kadın kapağı üstüme kapadı ve kenarlardan taşan dondurmaya aldırmadan bastırdı, bastırdı. Nefesimi tuttum; çünkü dondurmanın içinde nefes alamayacağımı biliyordum... Soğuk kemiklerime kadar işledi... Küçücük kalbim öyle hızlı çarpıyordu ki patlayacaktı... O âna dek gerçekte hiçbir şeyi idrak edememiş olan ben, bunun ölüm olduğunu anladım... Üstelik gözlerim açıktı ve tuhaf bir mucize eseri, beni öldüren pembeliği görebiliyordum; ışıl ışıldı, öyle güzeldi ki dayanmak mümkün değildi... Onu gözlerimle değil, gözümün donmuş sinirleriyle görüyor olmalıydım: çilekli dondurmanın dondurduğu göz sinir-

lerimle... Ciğerlerim şiddetli bir acıyla çatırdadı, kalbim son bir kez çarptı ve durdu... beynim, yani en sadık organım, bir saniye daha hayata tutundu ve bu süre başıma gelenin ölüm olduğunu düşünmem için yeterliydi; gerçek ölüm...

26 Şubat 1989

Hikâyem, yani "nasıl rahibe olduğumun" hikâyesi, yaşamımın erken bir döneminde başladı; altı yaşımı daha yeni bitirmiştim. Bu başlangıç hafızama öyle bir kazındı ki hâlâ en ince ayrıntısına kadar gözümde canlandırabiliyorum. Öncesine dair hiçbir şey hatırlamıyorum; sonrasındaysa her şey canlı ve uyku anlarını dahi kapsayan tek bir hatıraya dönüşüyor, en sonunda da rahibe giysisini sırtıma geçiriyorum.

Alegorik bir otobiyografi mi yoksa mistik bir edebiyat kılavuzu mu? Altı yaşındaki bir oğlanın (ya da kızın) hayatında ilk kez dondurma yemesiyle tetiklenen bu hayal gücü kasırgası, okuyucuyu Arjantin edebiyatının sarmal labirentlerine sürüklüyor. *Nasıl Rahibe Oldum*, César Aira mitolojisinin en önemli parçalarından.

ISBN 978-975-07-2769-6

can

11,5 TL
KDV DAHİL

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

9 789750 727696